Ljubljana, petek, 18. aprila 1947 — Poštnina plačana v gotovini — Leto VIII., štev. 91 — Posamezna številka 2 din

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 5 TELEFON 55-22 DO 55-26

ROKOPISI SE NE VRAČAJO

IZHAJA VSAK DAN RAZEN PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

INSERATNI ODDELEK LJUBLJANA TELEFON 38-32, 38-33

POŠTNI ČEKOVNI RAČUN V LJUBLJANI ŠT 60 4045 68

OGLASI PO CENIKU

MESEČNA NAROČNINA 45 DIN

★ GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE ★

Zapadna meja Poljske je na Odri in Lužiški Nisi!

Na moskovski konferenci Sveta zunanjih ministrov štirih velesil so pred dnevi razpravljali o nemških mejah, predvsem o nemško-poljski meji.

O novih poljskih zapadnih mejah so govorile velike tri zavezniške sile že dvakrat: na krimski in potsdamski konferenci. Na krimski konferenci so se šefi treh vlad — pokojni predsednik Roosevelt, tedanji predsednik britanske vlade Churchill in šef sovjetske vlade Stalin — sporazumeli, da mora biti Poljska znatno povečana na severu in zapadu.

Na potsdamski konferenci pa je bil sprejet sklep, ki so ga podpisali predsednik ZDA Truman, predsednik vlade Velike Britanije Attlee in predsednik ministrskega sveta ZSSR Stalin. Besedilo tega sklepa se glasi: »Šefi treh vlad so se sporazumeli, da morajo biti do dokončne razmejitve nemški predeli vzhodno od črte, ki gre od Baltiškega morja, nekoliko zapadno od Svinoušča (Swinemünde), od tam pa po reki Odri do izliva Lužiške Nise vanjo in po Lužiški Nisi do češkoslovaške meje pod upravo poljske države in se zaradi tega ne morejo šteti za del sovjetske okupacijske cone v Nemčiji. Sem je šteti tudi del Vzhodne Prusije, ki v skladu s sklepi berlinske konference ni pod upravo ZSSR ter ozemlje bivšega svobodnega mesta Gdanska.«

Potsdamska konferenca pa ni sklepala samo o novi poljsko-nemški meji. Sprejela je tudi sklep o izseljevanju Nemcev iz Poljske, zavezniški kontrolni svet za Nemčijo je nato izdelal v skladu s potsdamskimi sklepi načrt o preseljevanju Nemcev z ozemlja, ki je pripadlo Poljski.

V skladu s sklepi potsdamske konference in ustrezajočih določb zavezniškega kontrolnega sveta za Nemčijo je poljska vlada na osvobojenem ozemlju naseljevala Poljake, izselila pa Nemce. Po najnovejših podatkih je sedaj v zapadnih poljskih predelih okoli 5 milijonov Poljakov in samo 400.000 Nemcev.

Kljub vsem tem dejstvom, ki nelzpodbitno pričajo, da so zavezniške velesile smatrale sklep o novi poljski meji za dokončen, pa je na moskovski konferenci ameriški zunanji minister Marshall smatral za primerno, ponovno načeti to vprašanje in predlagati, da se poljsko-nemška meja pomakne proti vzhodu. Svoje predloge je neprepričljivo podprl s tem, da se je skliceval na stavek v besedilu potsdamske konference, da bo dokončno razmejitev sprejela mirovna konferenca, in na neka »protislovja«, ki so baje med ruskim in ameriškim besedilom sporazuma.

Formalno tudi ni moglo biti drugače, kot da se je potrditev potsdamskega sklepa o novih poljskih mejah odložila do mirovne konference, ker je pač mednarodna praksa taka, da sklepe o povojnih razmejitvah potrdijo mirovne konference. Nasprotij med angleškim in ruskim besedilom pa, kakor je poudaril sovjetski zunanji minister Molotov, sploh ni.

Po Marshallovem naj bi bila izselitev 6 milijonov Nemcev in naselitev na njihovo mesto 5 milijonov Poljakov samo začasen eksperiment, neslana in surova komedija. Da ameriška vlada od kraja ni tolmačila potsdamskega sporazuma tako, kot ga razlaga v Moskvi Marshall, dokazuje izjava predsednika ZDA gosp. Trumana, ki je po vrnitvi s potsdamske konference dejal: Ozemlja, ki pridejo pod upravo Poljske, bodo omogočila, da se izboljša življenje poljskega prebivalstva. Omogočila bodo tudi boljšo obrambo poljske meje proti Nemčiji. Ker bodo naseljena s Poljaki, bo prišlo na ta način do homogenega naroda.

Tako je sklep potsdamske konference vedno tolmačila tudi sovjetska vlada, tako francoska vlada kakor je ponovno potrdil na moskovski konferenci francoski zunanji minister Bidault, tako vsi oni, ki spoštujejo mednarodne dogovore in izpolnjujejo njihove obveznosti, tako vsi, ki sta jim pri srcu resničen, demokratičen mir in varnost.

Poskusi ameriškega zunanjega ministra Marshalla, da spremeni te pravične in miru koristne sklepe, in pomoč, ki mu jo v tem nelepem početju nudi Bevin, samo pomagajo onim elementom, ki miru v Evropi nočejo, predvsem pa onim nemškim krogom, ki še sedaj sanjajo o novem napadu.

Tudi gospodarski argumenti, ki jih je navedel ameriški zunanji minister Marshall za podkrepitev svoje zahteve, se razblinijo v nič že ob malo podrobnejši kritiki. Poljski minister za zunanje zadeve Modzelewski je na tiskovni konferenci v Varšavi dejal, da številke o udeležbi poljskih zapadnih področij v nemškem gospodarstvu ne pričajo v korist Nemčije. Nemci so leta 1927. in l. 1928., torej v najrodovitnejših letih, dobili iz teh področij samo 3.2% žita, 2.5% krompirja, 4.5% prašičev od svoje celotne proizvodnje.

Slovanske pokrajine ob Odri in Lužiški Nisi so nerazdružljivi del Poljske republike in vsega slovanskega sveta, ki stoji na straži, da že v kali zatre vsak poskus nove germanske napadalnosti. Niti pedi vrnjene slovanske zemlje se ne more in ne sme odstopiti, kljub imperialističnim spletkarjem in kovarjem nove vojne, ki jim to ne gre v račun.

Za temi poljskimi mejami stoji velika Sovjetska zveza, katere predstavnik Molotov tudi na tej konferenci brani pravično poljsko stvar, na teh mejah stoje na straži vse ostale slovanske države, ki so povezane s prijateljskimi pogodbami s Poljsko republiko. Za te meje se zavzemajo vse resnično demokratične sile, v vseh državah, tudi v Angliji in Ameriki, ki nočejo, da bi se ponovile strahote druge svetovne vojne.

O stališču jugoslovanskih narodov in jugoslovanske vlade do vprašanja poljskih zapadnih meja je predsednik vlade FLRJ maršal Tito v svojem govoru v Ljubljani dejal, »da bomo v vprašanju poljske meje prav tako odločno stali ob poljskem narodu, kakor krepko stojimo, kadar gre za naše meje.«

Dopisniku poljske časopisne agencije pa je maršal Tito izjavil: »Lahko vam zagotovim, da ni samo naša vlada, temveč, da so vsi naši narodi popolnoma soglasnega mnenja v tem, da je pravičnost v pogledu teh mej na strani bratske Poljske republike. Takšno naše stališče ne izvira samo iz dejstva, da so bile te meje odobrene v Potsdamu od velike četvorice, temveč zato, ker nam je zelo dobro znana težka zgodovina poljskega ljudstva, ki je bilo potisnjeno od nemških osvajalcev s teh svojih meja. Glede na to, je upravičenost teh meja utemeljena zgodovinsko in etnično... Zato lahko poljski narod računa ne samo na naše simpatije, temveč tudi na vsako možno podporo v tem vprašanju.

Zasedanje Sveta zunanjih ministrov:

Razprava o predlogu Sovjetske zveze glede pogodbe o demilitarizaciji Nemčije

Posebni odbor naj do prihodnjega zasedanja Sveta zunanjih ministrov pripravi osnutek pogodbe

Moskva, 16. apr. Seji Sveta ministrov za zunanje zadeve 15. aprila je predsedoval ameriški zunanji minister Marshall. Ministri so obravnavali osnutek štiristranske pogodbe o demilitarizaciji Nemčije.

Bidault je poudaril, da so si stališča štirih delegacij glede razorožitve in demilitarizacije Nemčije zelo blizu. Popravki, ki jih je predlagal sovjetski delegat, ne izpreminjajo bistva ameriškega osnutka in v neki meri ustrezajo tudi pripombam francoske delegacije. Bidault je izrazil upanje, da bi ministri lahko pripravili sporazumne predloge o tem vprašanju že za prihodnje zasedanje Sveta ministrov. Ugotovil pa je znatno razliko v stališčih štirih delegacij glede Porurja. Izjavil je, da je Bevin zavzel skoro »popolnoma negativno stališče« nasproti francoskim predlogom, medtem ko se Marshall »orientira proti čisto gospodarski kontroli Porurja«.

Govoreč o predlogih sovjetske delegacije je Bidault poudaril, da predvidevajo kontrolo štirih držav nad Porurjem, ne pa mednarodne uprave, kot je to predlagala francoska delegacija. Tudi sovjetski osnutek ne določa gospodarske izločitve Porurja iz nemškega okvira. Bidault je dejal, da sovjetska delegacija baje predlaga samo začasno kontrolo nad Porurjem.

Marshall je izjavil, da je delegacija ZDA predlagala svoj osnutek kot »prvi korak in prvo podlago«. Po mnenju delegacije ZDA se mora ta pogodba omejiti na vprašanja razorožitve in demilitarizacije Nemčije. Osnutek štiristranske pogodbe naj bi po dodatnih predlogih zajel množico drugih vprašanj, kot n. pr. vprašanje režima Porurja, demokratizacije Nemčije, agrarne reforme, reparacij, likvidacije kartelov itd. Ta vprašanja morajo biti vključena v dokončno mirovno ureditev. Vnašati jih v štiristransko pogodbo bi pomenilo izpreminjati obseg in cilje tega dokumenta.

Nato je povzel besedo sovjetski zunanji minister Molotov, ki je med drugim izvajal:

V ameriškem osnutku pogodbe o demilitarizaciji Nemčije so postavljeni visoki cilji — ustanovitev poroštva proti novemu nemškemu napadu, tako da se narodi Evrope in vsega sveta lahko v celoti posvetijo mirnodobnemu delu. Včeraj sem podal stališče sovjetske delegacije glede ameriškega osnutka. Sedaj bi rad potrdil, da sovjetska vlada soglaša s predlogi o demilitarizaciji Nemčije, ki so vsebovani v osnutku, vendar pa smatram, da je treba marsikaj dopolniti in popraviti. Semkaj spadajo naši predlogi o štiristranski kontroli porurskega in ruhrskega področja, ki je glavno oporišče nemškega oboroževanja in opora nemškega militarizma. Semkaj spadajo tudi ukrepi za likvidacijo kartelov in drugih nemških monopolov, ki so bili pobudniki nemške napadalnosti. Semkaj spada prav tako tudi predlog o agrarni reformi, po katerem naj bi se odvzela zemlja nemškim junkerjem — militaristom, kar je potrebno, če hočemo oslabiti glavne kadre nemških militaristov in revanžistov. Ako ne bomo dodali takih popravkov in dopolnitev, pogodba ne bo mogla služiti kot trdno jamstvo mednarodne varnosti. Sovjetska delegacija hkrati smatra, da moramo skrbno proučiti predloge francoske delegacije. Pravijo nam, da smo o predlogih sovjetske vlade v zvezi s pogodbo, ki jo obravnavamo, že razpravljali, ko smo razpravljali o poročilu kontrolnega sveta. Po drugi strani nam pravijo, da bi se morala nekatera vprašanja, ki jih je postavila sovjetska delegacija, proučiti v zvezi z mirovno pogodbo ali pa jih prepustiti pristojnosti organizacije ZN. Toda, če so ti razlogi pravilni, potem se v enaki meri nanašajo tudi na problem demilitarizacije Nemčije. V ameriškem osnutku pogodbe se predlaga, da naj bi bil problem demilitarizacije Nemčije predmet posebne pogodbe štirih zavezniških držav in nihče izmed nas nima ničesar proti. V takem primeru lahko popolnoma upravičeno dodamo problemom, ki morajo priti v pogodbo štirih držav, tudi predloge sovjetske vlade, ki merijo na popolnejšo zagotovitev demilitarizacije Nemčije in na izvajanje ukrepov zaradi demokratizacije Nemčije.

Vsi se spominjamo zaslug ZDA in milijonov ameriških vojakov, ki so se skupno z nami borili in prisevali velike žrtve za osvoboditev evropskih narodov izpod hitlerjevskega jarma. V tej borbi so se terjali velikanski napori od britanskega ljudstva in britanskih vojakov. Francija in francoski narod sta prestala večletno nemško okupacijo in nikoli ne bosta pozabila teh težkih časov. Sovjetsko ljudstvo in sovjetska armada sta nosila glavno breme borbe v tej vojni za rešitev evropske civilizacije pred hitlerjevskimi zasužnjevalci. Nemški vdor v našo deželo je povzročil neizmerne žrtve in kri milijonov sovjetskih ljudi, kakor tudi žrtve in kri drugih narodov, ki so trpeli zaradi nemškega napada, zahtevajo, da se z največjo resnostjo lotimo vsega, kar se nanaša na preprečenje novega nemškega napada ter na varnost narodov Evrope in vsega sveta.

Sovjetska delegacija smatra, da je pravilen predlog francoske delegacije, da naj bi v naslednjih nekaj mesecih do prihodnjega zasedanja Sveta zunanjih ministrov skrbno proučili ameriški osnutek, kakor tudi predloge ostalih delegacij v zvezi s tem osnutkom. V ta namen bi morali sestaviti poseben odbor, ki bi proučil ameriški osnutek in ostale predloge v zvezi z njim. V skladu s tem podajam naslednji predlog:

1. Svet ministrov za zunanje zadeve smatra za potrebno, da sklene štiristransko pogodbo o demilitarizaciji Nemčije in preprečenju nemškega napada.

2. Posebnemu odboru se nalaga naloga, da prouči osnutek pogodbe o demilitarizaciji Nemčije, ki ga je podala ameriška delegacija, popravke in dopolnitve sovjetske delegacije in predloge francoske delegacije, kakor tudi druge morebitne predloge, ter da poda svoje predloge na prihodnjem zasedanju Sveta ministrov za zunanje zadeve.

3. Pri proučevanju osnutka pogodbe mora posebni odbor upoštevati potrebo, da se zagotovi izpolnitev obveznosti, ki jih nalagajo Nemčiji krimski in potsdamski sklepi in ki so v zvezi z demilitarizacijo Nemčije ter preprečevanjem nemške napadalnosti.

V nadaljni razpravi sta delegaciji ZDA in Velike Britanije vztrajali na tem, da naj bi pogodba štirih držav v celoti temeljila na ameriškem osnutku, ki se omejuje na vprašanje razorožitve Nemčije. Sovjetska delegacija se je izrazila za to, da bi se osnutek mirovne pogodbe spravil popolnoma v sklad s sklepi krimske in potsdamske konference ter da bi vseboval vsa potrebna jamstva, ki zagotavljajo preprečenje nemškega napada.

Marshall je zanikal, da bi delegacija ZDA stremela po tem, da se krši potsdamski sporazum. Vendar se je takoj izrazil proti temu, da bi se vprašanje jamstev mednarodne varnosti in splošnega miru formuliralo v štiristranski pogodbi v skladu s sklepi krimske in potsdamske konference. Še nadalje je vztrajal na tem, da naj bi se pogodba bavila samo z razorožitvijo Nemčije.

Ker se ministri niso mogli sporazumeti glede vsebine pogodbe, je Marshall predlagal, da bi prešli na naslednje vprašanje dnevnega reda. Ministri so nato začeli z obravnavanjem poročila odbora strokovnjakov za premog.

Podpredsednik zvezne vlade E. Kardelj in zunanji minister St. Simić sta Svetu zunanjih ministrov ponovno obrazložila stališče Jugoslavije glede Avstrije

Moskva, 16. apr. Na današnji seji Sveta ministrov za zunanje zadeve so razpravljali o osnutku pogodbe o vzpostavitvi demokratične in neodvisne Avstrije. Svet ministrov je sklenil, da povabi delegacijo FLRJ, da poda svoje stališče glede vprašanja pogodbe z Avstrijo na seji, ki bo jutri ob 11. uri po moskovskem času.

Moskva, 17. apr. (po radiu). Danes dopoldne se je sestal Svet zunanjih ministrov na izredno sejo pod predsedstvom angleškega zunanjega ministra Bevina, da bi poslušal izjave jugoslovanske delegacije v zvezi z mirovno pogodbo z Avstrijo. V imenu jugoslovanske delegacije je podal izjavo o političnih in teritorialnih vprašanjih šef delegacije podpredsednik vlade FLRJ tov. Edvard Kardelj, dočim je zunanji minister vlade FLRJ Stanoje Simić podal izjavo o gospodarskih in reparacijskih zahtevah Jugoslavije napram Avstriji. V imenu avstrijske delegacije, ki je bila tudi zaslišana, je podal izjavo avstrijski zunanji minister dr. Gruber.

Poljska za obrambo zapadnih mej

Protesti proti izjavam ameriškega zunanjega ministra v Moskvi

Varšava, 15. aprila. Na Poljskem se je pričel že dolgo pripravljani »Teden zapadnih področij«. V zvezi s tem je vrsta znanih političnih prvakov Poljske v svojih govorih odločno nastopila proti poskusom, da bi se spremenila zapadna meja Poljske in poudarila ogromen pomen teh mej za neodvisnost Poljske ter utrditev miru in varnosti v Evropi. Podpredsednik Sejma **Stanislaw Schwalbe**, je v Poznanju na sestanku, posvečenem »Tednu zapadnih področij«, omenil govor šefa ameriške delegacije na moskovski konferenci zunanjega ministra Georga Marshalla ter izjavil: **Nova Poljska je ustvarila v zapadnih področjih takšno delo, ki ga ne more nihče in z ničemer spremeniti. Ministra Marshall in Bevin, ki ogražata naše zakonite pravice, prehajata preko dejstva, da so poljski interesi v soglasju z interesi vseh miroljubnih narodov.**

Sprejeta resolucija poudarja, da poznanjsko javno mnenje podpira izjavo poljskega zunanjega ministra Modzelewskega o poljskih zapadnih področjih in da se bo z vsemi silami trudilo za obnovo starih piastovskih področij.

Podpredsednik vlade **Anton Kozicki** je na zborovanju v Vralavu poudaril zakoniti značaj poljskih zapadnih mej in izjavil, da bi te dežele, če bi bile v nemških rokah, olajšale obnovitev nemškega imperializma ter se spremenile v žarišče nove vojne. Zato so in bodo zapadna področja Poljske večno poljska. **V zvezi z demokracijami slovanskih držav bo demokracija poljskega ljudstva skrbela za to, da naslednikom nemških zavojevalcev onemogoči, da bi še kdaj ponovili svoj pohod na vzhod.**

Predsednik poljske vlade **Jusef Cyrankiewicz** je na zborovanju v mestu Walčinu, največjem industrijskem središču za železo in jeklo, razčlenil usodno zunanjo politiko protiljudskih poljskih vlad z njihovo stalno težnjo širjenja proti vzhodu in poudaril, da poljska demokracija ne bo dovolila takšne napake.

Z vrnitvijo zapadnih področij Poljski, so se stvari spremenile, kajti to ni ekspanzija, ampak zmagoslavje pravičnosti. Danes žive v vsaki vasi na teh področjih poljski kmetje, v vsaki tovarni so zaposleni poljski delavci; to je najboljše poroštvo, da bodo zapadna področja ostala večno poljska.

Predsednik Cyrankiewicz je posebej poudaril potrebo utrditve miru in enotnosti med velesilami. O govoru ameriškega zunanjega ministra Georga Marshalla na zasedanju Sveta zunanjih ministrov je izjavil:

Gospod Marshall je izjavil v Moskvi, da je Nemčiji preveč vzetega in da je to nevarno ter ogroža nemški narod, vendar pa vemo, da se nemški nacionalizem ni zadovoljil z mejami šlezijske planote, niti z mejami ob Visli, Dnjepru, Volgi in Nilu. Tudi monakovska politika britanskih konservativcev in francoskih reakcionarjev, politika popuščanja, ni dala ugodnih posledic. **Poljske meje ob Odri in Nisi, so meje varnosti in miru ter so naletele na prisrčen sprejem pri vseh, ki nočejo vojne.** Mi smo polnopravni gospodarji na naši stari poljski zemlji. To dokazuje naša zgodovina ter naše zakonite pravice. Za ugotovitev tega ne potrebujemo nobenih komisij.

Predsednik Poljske republike **Bolesław Bierut** in minister za zapadna področja **Gomulka** prejemata neprestano pisma z zapadnih področij Poljske, v katerih izjavlja ljudstvo, da je krepko zedinjeno v enotni fronti

Neuspeh monarhofašistične ofenzive proti grškim partizanom je vedno očitnejši

Atene, 14. aprila. (Tass) Poročila, ki prihajajo iz vse Grčije, govorijo o delavnosti partizanov na vseh področjih, kjer ni operacij večjega obsega, zlasti v Egejski Makedoniji, Trakiji in južnem Peloponezu.

Na področju Lerina in Sera v Makedoniji so zavzeli partizani večje število vasi. V Lekoniji so napadli sile monarhofašistične vlade v kraju, ki je oddaljen od Sparte samo 10 km.

Atene, 15. apr. Kljub vladni ofenzivi, dežju in mrazu je aktivnost gverilcev po vsej Grčiji od Trakije do Peloponeza. Tako je skupina 300 gverilcev napadla neko orožniško postajo v vzhodni Trakiji. Druga skupina 80 gverilcev je ustavila avtobus v bližini Tripolisa na Peloponezu in med bojem ubila dva monarhofašističnega vojaka.

Grško ministrstvo za javni red je objavilo, da je skupina gverilcev napadla vladno izvidnico zapadno od Lamije in da je bilo v triurnem boju ubitih 8 monarhofašističnih vojakov.

V nedeljo je bila seja ožjega grškega kabineta, na kateri so razpravljali o bojih z gverilci. Seje se je udeležil tudi vojni minister Stratos, ki je takoj nato odpotoval v Volos in Lariso, odkoder bo spremljal potek bojev.

Atene, 16. apr. (Tass). Na tiskovni konferenci je predstavnik grškega generalnega štaba izjavil, da so velike operacije proti partizanom samo v južnem delu Pinda. Predstavnik je nato dodal, da je v zadnjih dneh vladalo na bojišču slabo vreme, da je v hribih zapadel visok sneg in da so bile zaradi snežnih viharjev nekatere enote umaknjene v naseljena mesta. Hkrati je izrazil prepričanje, da velikemu številu partijanov ni uspelo prebiti obroč, s katerim so obkroženi.

Vendar pa so po poročilih tiska, ki jih niso demantirali vojaške oblasti, partizani pred dvema dnevoma zavzeli mestece Sperhijada, ki leži v zaledju oddelkov, ki so po uradnih podatkih obkolili vso južno grupacijo partizanov. Prav tako poročajo, da so partizani, ki operirajo v baje obkoljenem področju Agrapa, prodrli globoko proti jugu v okolico Platanosa, nato pa se znova umaknili v »obkoljeno« področje.

V zadnjih dveh dneh so partizani razstrelili velik most, ki leži 2 km od mesta Larise, kjer je eno glavnih oporišč vladnih čet, ki sodelujejo pri teh operacijah ter zavzeli mesto Almiros, ki leži 23 km od Volosa, kjer je kombinirani štab, ki vodi vse operacije proti partizanom. Partizani so vnovič napadli mesto Grevena in razstrelili električno centralo v predmestju Verije. Po poročilih dopisnikov, ki so obiskali predele na področju vojaških operacij, zapušča vse prebivalstvo po vaseh, čim se približajo vladne čete, svoje domove in odhaja v gozdove skupno s partizani.

Grški kralj priporoča iztrebljenje komunističnih voditeljev

Atene, 17. apr. (Tass). Atenski listi so objavili izjavo grškega kralja Pavla, ki jo je dal dopisniku »New York Timesa«. V izjavi je rečeno, da je treba zaradi olajšanja borbe proti partizanom postreliti ali zapreti komunistične voditelje. Ta izjava je povzročila obširne komentarje v tisku in političnih krogih. Po poročilih listov so o tej izjavi včeraj razpravljali na seji političnega sveta grške vlade. Predsednik vlade Maksimos je baje obiskal kralja in ga opozoril, da mora vsako svojo izjavo političnega značaja spraviti v sklad z vlado. Hkrati je bil objavljen poluradni komunike, ki demantira kraljevo izjavo.

Kdo zavlačuje kaznovanje vojnih krivcev

London, 15. apr. Na včerajšnji tiskovni konferenci v britanskem zunanjem ministrstvu so načeli vprašanje, ali je italijanska vlada zahtevala finančno pomoč za vzdrževanje razseljencev. Pri tem so se dotaknili tudi jugoslovanskih razseljencev.

Na vprašanje o uspehu misije Georgeja Randella in o njegovem poročilu ter na vprašanje, ali bodo izseljeni iz Italije razseljenci, ki niso bili v preiskavi, se je uradni predstavnik izognil določnemu odgovoru.

Na vprašanje, zakaj so s preiskavo o kaznivih dejanjih teh razseljencev čakali polni dve leti, je uradni predstavnik odgovoril »O kaki zakasnitvi mi ni ničesar znanega.«

Dopisnik je nato vprašal: »Kolikor mi je znano, je n. pr. Jugoslavija zahtevala izročitev 976 oseb, doslej pa je, kakor je bilo izjavljeno, rešeno vprašanje samo 77 oseb, katerih izročitev se je zahtevala. Če bi šlo na ta način naprej, bi bilo treba približno 14 let za dokončanje preiskave o vseh 976 razseljencih, katerih izročitev je zahtevala Jugoslavija. Ali potem lahko rečemo, da je taka preiskava hitra?« Tudi na to vprašanje ni dal uradni predstavnik direktnega odgovora.

Nato so opozorili uradnega predstavnika, da je George Randell izjavil, da so bili primeri, ko so prizadeti hoteli preprečiti tistim, ki so se prostovoljno prijavili za vrnitev v domovino, da bi se vrnili. Vprašali so ga tudi, kaj se je ukrenilo zoper take prizadete razseljence. Uradni predstavnik je nato odgovoril, da bo zadevo raziskal.

Odpor proti Trumanovi politiki vmešavanja

New York, 14. aprila (Tass): O »pomoči«, ki jo hočejo dati ZDA Grčiji in Turčiji, so govorili po radiu senator Johnson, demokrat iz države Colorado, ter član predstavniškega doma republikanec Bender (država Ohio).

Bender je izjavil, da bo Trumanov predlog propadel. Truman predlaga, je rekel, da bi dajali denar davčnih obveznikov »vsakemu iz naftalina potegnjenemu kralju in izčrpanemu militaristu«, ki bo izjavil, da mu grozijo komunisti. Truman predlaga vmešavanje v vsako državljansko vojno v vseh delih sveta in želi razdeliti svet na dva oborožena tabora. Trumanov predlog bo dovedel do uničenja OZN.

Johnson je ponovil razloge proti Trumanovemu predlogu in izjavil, da bi pomenila vojaška pomoč Turčiji tudi vojaško zvezo z njo. To bo povzročilo v Sovjetski zvezi vznemirjenost, kakor bi povzročilo vznemirjenost ZDA, če bi sklenila Sovjetska zveza vojaško zvezo s kako državo, ki meji na Združene države.

Izjalovljene spletke v anketni komisiji Varnostnega sveta

Ženeva, 16. apr. V zvezi s sklepom anketne komisije VS za Grčijo, da se pokličejo na nekatere seje anketne komisije tudi predstavniki prizadetih držav Jugoslavije, Albanije, Bolgarije in Grčije, piše ženevski časopis »Voix Ouvrière«, da so Anglosasi morali sprejeti takšen sklep pod vplivom javnega mnenja. — Anglosaške spletke, ki so imele namen prikriti pravo dejansko stanje v Grčiji, so se v glavnem izjalovile. Za tiste, ki poznajo predstavnika Jugoslavije v anketni komisiji pooblaščenega ministra Josipa Djerdjo, je jasno, da bo med razpravami prišla do veljave resnica.

Preiskava o Grčiji je velikega mednarodnega pomena, čeprav se reakcionarni tisk trudi, da bi vso stvar prikril ter je, kakor je videti, zelo neugodna za vladajoče anglosaške kroge in atenske kvislinge.

Poveljnik taborišča v Oswieczimu usmrčen

Hamburg, 16. apr. V Hamburgu je bila izvršena smrtna kazen nad Rudolfom Hessom, bivšim poveljnikom koncentracijskega taborišča v Oswiecimu.

Danes ob 18. uri bo za desetletnico Komunistične partije Slovenije v Jakopičevem paviljonu odprta razstava, ki bo prikazala razvoj Partije in njeno borbo za osvobojenje slovenskega delovnega ljudstva.

Avstrijska „demokracija" in njeni poborniki

V Moskvi so se zunanji ministri štirih velesil sporazumeli, da se bo imenovala mirovna pogodba z Avstrijo uradno »Pogodba o obnovi neodvisne in demokratične Avstrije«. S tem je bilo poudarjeno načelo, da se mora Avstrija preporoditi v duhu resnične demokracije ter se otresti stare velikonemške šovinistične in imperialistične miselnosti. Toda razmere v Astriji, zlasti pa na Koroškem kažejo, da je Avstrija še daleč od tega. Ne le, da o resnični denacifikaciji ni govora, marveč nacizem, ohrabren s popustljivostjo in prizanesljivostjo angloameriških okupacijskih oblasti, zopet dviga glavo. Temu se ni čuditi, saj ima v vseh važnejših uradih svoje zaščitnike in so na vplivnih mestih še vedno stari nacisti.

Posebno jasno se kaže to pri koroški deželni vladi. Deželni glavar Hans Piesch, ki je bil razkrinkan kot vnet hitlerjanec, se je sicer umaknil, toda vse drugo je ostalo pri starem. Kakor ugotavlja list »Volkswille«, glasilo KP Avstrije, je bil direktor deželnih uradov Newolle, ki je hkrati šef vseh javnih uslužbencev na Koroškem, med vojno stotnik v Hitlerjevi vojski ter je služboval na Koroškem pri nacistični komandi za oborožitev. Njegov predstojnik je bil takrat podpolkovnik Bruno Kloss, ki ga je Piesch po zlomu nacizma imenoval za okrajnega glavarja v Volšperku, čeprav niti ni bil avstrijski državljan in bi moral kot rajhovec nazaj v Nemčijo. Ko je bil razkrinkan kot registriran nacist, ga je vzel v zaščito Newolle ter ga postavil za vodilnega uradnika koroške deželne vlade.

Isto velja tudi za upravnika javne imovine Franza Straffnerja. Tudi on je znan nacist in danes vodilni uradnik koroške deželne vlade. V Hitlerjevi vojski je bil major, čeprav mu je šele 35 let. Prav tako je Newolle rešil pred denacifikacij. komisijo registriranega nacista Komersa s tem, da ga je imenoval za uradnika deželne vlade. Sploh v uradih deželne vlade in po okrajnih glavarstvih kar mrgoli bivših hitlerjanskih oficirjev, ki so imeli čine polkovnikov, podpolkovnikov, stotnikov in podobno, o katerih ne more biti dvoma, kakšnega političnega prepričanja so bili in so še danes.

Posebno značilno je tudi dejstvo, da je šef javne varnosti na Koroškem hitlerjanski polkovnik Stossier, ki je bil med vojno v istem činu poveljnik taborišča francoskih ujetnikov in deportirancev. Bil je splošno znan po svoji surovosti. Tudi zdaj kaže vse njegovo delovanje, da je še vedno prežet z nacističnim duhom in smatra preganjanje demokratov in antifašistov, zlasti slovenskih, za svojo prvo dolžnost. Povsem naravno je, da imajo še danes nacisti pri njem vso zaslombo in zaščito.

Podobne razmere, kakor na Koroškem, so tudi v ostalih avstrijskih pokrajinah. Reakcionarni avstrijski tisk in sedanji reakcionarni avstrijski oblastniki so zavzemajo za obnovo »stare avstrijske demokracije«. Treba pa se je samo spomniti, kakšna je bila takratna avstrijska »demokracija«. Parlament je bil razpuščen, državljanske »svoboščine« ukinjene, delavske stranke prepovedane in razbite, zapori prenapolnjeni z borci za demokracijo. Nad vsem tem pa je bdel fašistični diktator, jezuit Kurt von Schuschnigg!

Ob »anšlusu« so nacisti Schuschnigga kot predstavnika konkurenčne fašistične skupine sicer zaprli, toda niso mu skrivili niti lasu. Ko so ga po porazu nacizma izpustili, se je naselil v Italiji, v bližini svojih vatikanskih gospodarjev. Od tam je začel zopet kovati načrte in usmerjati avstrijsko reakcijo, hkrati pa je napravil propagandno turnejo po Ameriki in zapadnih evropskih državah ter priporočal ustanovitev zapadnega bloka proti »vzhodni nevarnosti«. Da pri odločujočih reakcionarnih krogih na zapadu ni naletel na gluha ušesa, kaže sam razvoj v Avstriji, kjer Schuschniggovi somišljeniki na vsakem koraku izigravajo in sabotirajo denacifikacijo ter pripravljajo tla za obnovo »avstrijske demokracije« Dollfussovega in Schuschniggovega kova.

Avstrijski demokrati in vse napredne demokratične sile morajo biti zato budno na straži, da ne postane Avstrija znova torišče fašističnega imperializma v tem delu Evrope. To pa je mogoče preprečiti le z dosledno izvedbo sklepov moskovske in potsdamske konference ter s pravično ureditvijo avstrijskih meja, zlasti na Koroškem, kjer je glavno leglo obnavljajočega se avstrijskega fašizma in pangermanskega imperializma.

Enodušen protest slovenskega ljudstva na Koroškem proti nasilju britanske civilne uprave

Celovec, 15. aprila. Prepoved, ki jo je izdal šef britanske civilne uprave polkovnik Simson, s katero prepoveduje vsako manifestiranje za priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji, je povzročila med slovenskim ljudstvom veliko ogorčenje. Iz raznih krajev Slovenske Koroške je slovensko prebivalstvo poslalo protestne brzojavke Svetu zunanjih ministrov v Moskvi in šefu jugoslovanske delegacije v Moskvi tov. Edvardu Kardelju. V nedeljo so bili odposlani protestni telegrami iz Doberle vesi, iz Št. Vida v Podjuni, iz Škocijana, Žitare vesi, Globasnice, Železni kaple, Št. Jakoba ob Rožu, iz Hodiš in številnih drugih krajev.

Z nedeljskega zborovanja v Hodišah je bila odposlana resolucija tov. Edvardu Kardelju, v kateri poudarjajo med drugim:

Protestiramo proti tem ukrepom, ker smatramo, da nasilno dušijo voljo našega ljudstva. Borili smo se za pravico sebi in drugim. Ta veliki boj bomo nadaljevali, dokler ne bomo priključeni k Jugoslaviji.

Resolucija konferenci zunanjih ministrov v Moskvi se glasi:

Koroški Slovenci smo se danes zbrali v Hodišah pri Celovcu na spominsko slavnost 5-letnice masovnega izseljevanja Koroških Slovencev v aprilu leta 1942. Nacisti so nas izgnali iz naših domov, ker smo bili Slovenci. Oblasti so prepovedale svobodo zborovanja izseljencem v Doberli vesi, izjave o priključitvi k Jugoslaviji, prepovedali so nošenje jugoslovanskih zastav. Iste oblasti obsojajo antifašiste, oproščajo pa bivše naciste. Koroški Slovenci odločno protestiramo proti nasilnemu ravnanju, zahtevamo pravico, za katero smo se borili in za katero se bomo še naprej borili, dokler ne bo Slovenska Koroška priključena k Jugoslaviji.

Britanci vežbajo monarhofašistično vojsko

Larisa, 15. apr. V Larisi je nameščena britanska vojaška misija za vežbanje grške monarhofašistične vojske, ki je sestavljena iz štirih polkovnikov, nad 20 majorjev in večjega števila podoficirjev.

VREMENSKA NAPOVED ZA PETEK 18. APRILA 1947

Dopoldne še jasno in toplo popoldne naraščajoča oblačnost, proti večeru je pričakovati krajevne nevihte in ohladitev. V soboto zopet izboljšanje.

Ljudska mladina Jugoslavije bo gradila tudi veliko metalurgično tovarno pri Beogradu

Beograd, 17. aprila. Dne 15. in 16. aprila je bil v Beogradu tretji sestanek predsedstva centralnega sveta LMJ. Predsedoval je Rato Dugonjič, predsednik CS. Na dnevnem redu so bila tale vprašanja: poročilo o progi Šamac—Sarajevo in priprave mladine za drugo izmeno; priprave za nacionalne kongrese po republikah; poročilo predsednika Pokrajinskega sveta LM Vojvodine o udeležbi mladine pri pomladanski setvi; poročilo predsednika mestnega odbora LM v Tuzli o stanju v šolah in sklicanje 7. plenuma CS LMJ.

O prvi točki je govoril **Mihajlo Švabič**, član sekretarijata CS LMJ in pomočnik načelnika uprave gradilišča mladinske proge Šamac—Sarajevo. V svojem poročilu je Švabič omenil, da se je priglasilo za progo mnogo več mladine, kakor pa so prvotno računali. Tako je že v prvi skupini prve izmene prišlo 35.000 namesto 23.000 mladincev. Vprašanje mladinskih in strokovnih vodilnih kadrov je bilo ugodno rešeno z zimskimi tečaji in uporabo kadra s proge Brčko—Banoviči. Ugodno so bila tudi rešena vprašanja nastanitve brigad, prehrane in sanitete. Največje težave so bile z nabavljanjem gradiva in nekaterih vrst orodja. Poročevalec je zlasti poudaril pomanjkljivosti in napake mladinskih organizacij pri pošiljanju prve skupine brigad: v brigade so sprejemali fizično slabe in bolne mladince, oprema nekaterih brigad z inventarjem je slaba, druge brigade pa niso dobro organizirane. Opozoril je tudi na napake organizacij, ker so poslale na progo večje število vajencev in delavskih mladincev, zaradi katerih odsotnosti bo trpela proizvodnja. Predsedstvo je razpravljalo o tem, da je treba paziti na orodje in stroje ter na drug inventar na progi in varčevati z njim. Sprejelo je tudi več konkretnih sklepov, ki naj jih glede tega izvedejo graditelji proge. Vse pomanjkljivosti in napake, ugotovljene v poročilu in razpravi, bodo morale organizacije LM odpraviti pri pošiljanju brigad iz druge skupine prve izmene na progo.

Predsedstvo je obravnavalo tudi novo veliko delovno obveznost LMJ, ki bo poleg mladinske proge mnogo pripomogla k uresničenju petletnega plana za industrializacijo in elektrifikacijo naše države. Na podlagi te obveznosti bo zgrajena tovarna za težke stroje, ki bo prva te vrste v naši državi. To, da je naša vlada zaupala mladini zgraditev tako velike metalurgične tovarne, pomeni, da je mladina s svojim delovnim poletom in organizatornimi sposobnostmi v dosedanjih akcijah pridobila veliko zaupanje. Pri gradnji te tovarne v bližini Beograda bodo zaradi njenega občedržavnega pomena sodelovale mladinske brigade iz vseh republik skupno z brigadami iz Beograda in beograjskega okrožja. Gradnja te tovarne ima tudi zato velik pomen, ker se bo tu izobrazil kader, ki bo sodeloval pri gradnji podobnih industrijskih objektov v petletki.

Generalni sekretar CS **Slavko Komar** je poročal o pripravah za nacionalne kongrese LM po republikah. Kongresi bodo v maju in v začetku junija. Glavno vprašanje, o katerem bodo razpravljali na kongresu, bodo naloge in udeležba LM pri izpolnitvi petletke.

Predlog sekretarijata o sklicanju 7. plenuma CS LMJ je podal in obrazložil **Milutin Saltič**. Na tem plenumu bodo obravnavali naloge organizacije LMJ pri uresničevanju petletnega plana. Izčrpno se bodo obravnavala vprašanja udeležbe ljudske mladine pri delu v podjetjih, šolah in na deželi v okviru plana, dviganja strokovnih kadrov, poleg tega pa bo plenum razpravljal o novih metodah dela mladinskih vodstev, ki bodo ustrezale udeležbi mladinskih organizacij pri planski izgraditvi naše države.

Predsedstvo je sprejelo predlog o sklicanju 7. plenuma; kdaj bo plenum zasedal, bo določeno pozneje.

Množična kontrola setvenih del v vsej državi

V borbi za uspešno izvršitev spomladanske setve je posebno važna tekoča kontrola izvršenih del, da se ugotovijo in odstranijo pomanjkljivosti, nastale težave in ovire. Splošna državna kontrola je že prejšnji mesec na terenu pregledala, kako se izvršujejo priprave za setev in je ugotovljene pomanjkljivosti iznesla na konferenci zveznih in republiških organov državne kontrole, ki je bila ob koncu marca v Beogradu. Te konference so se udeležili tudi predstavniki zveznega kmetijskega ministrstva, Ljudske fronte, Ljudske mladine in AFŽ zlasti glede na njihovo sodelovanje pri množični kontroli izvedbe setvenega načrta in setvenih del. Ugotovljene so bile razne napake in opustitve ljudskih odborov in setvenih komisij pri pripravah za spomladansko setev. Obenem pa so organi splošne državne kontrole opozorili na razne težave, ki se bodo pojavile in ki jih je treba takoj odstraniti. To velja zlasti za racionalno izkoriščanje živinskih vpreg in traktorjev in za pravilno razdelitev semen. Vse to zahteva množično kontrolo, da se vsaka ovira in pomanjkljivost takoj ugotovi in odstrani.

V vsej državi so bile ustanovljene okrožne in okrajne kontrolne komisije za setev, v katerih sodelujejo člani množičnih organizacij. Te kontrolne komisije pomagajo setvenim komisijam pri odstranjevanju motenj, ki se pojavljajo med setvijo. Tako je preneseno težišče kontrole na teren. Po ugotovitvah splošne državne kontrole je ta način množične kontrole že doslej pokazal dobre rezultate, zlasti tam, kjer je potrebno načrtno izkoriščanje vprežne živine, kjer je treba skrbeti za obdelavo še nedodeljene zemlje iz zemljiškega sklada agrarne reforme, zemlje kolonistov in onih agrarnih interesentov, ki imajo težave pri izvršitvi setvenih del. Ugotovljeni so bili marsikateri nedostatki, ki jih je treba o pravem času odstraniti. Poročilo navaja, da je bilo v Ljudski republiki Sloveniji ustanovljenih 6 glavnih kontrolnih komisij in 43 okrajnih z velikim številom kontrolnih ekip, ki pomagajo organom ljudske oblasti. Množična kontrola članov Ljudske fronte, mladine in žena bo še okrepila sile v borbi za izvedbo spomladanske setve.

Po poročilih, ki prihajajo iz posameznih ljudskih republik, je razvidno, da so v spomladanski setvi doslej dosegli največje uspehe v Makedoniji, kjer so se setvena dela spričo toplejšega podnebja tudi prej začela. Strojne traktorske postaje so v tekmovanju dosegle lepe rezultate. Najbolj se je odlikovala strojno traktorska postaja v Kumanovem, ki je v marcu za 116 % prekoračila načrt za ta mesec.

V Srbiji so se ponekod dela zakasnila, predvsem v višjih legah in tam, kjer so bila zemljišča poplavljena. Veliko pozornost posvečajo pravočasni setvi sladkorne pese. Po stanju z dne 8. t. m. je bilo v Srbiji posejano s sladkorno peso 72 % predvidene površine. Posebno se odlikujeta v tem pogledu kruševsko okrožje, kjer so posejali s sladkorno peso 120 % predvidene površine, in valjevsko okrožje, kjer so posejali s sladkorno peso že 100 % določene površine. Tudi setev sončnic je v teh dveh okrožjih dosegla že 74 % predvidene površine. Nekatera okrožja pa še precej zaostajajo. Od celotne predvidene površine, ki jo je treba posejati, so do navedenega dne največ posejala okrožja Vranje, Leskovac in Pirot (33 do 35 odstotkov).

Največja pozornost velja seveda naši žitnici v Vojvodini. Tu prihaja najbolj v poštev traktorsko oranje. Kmetijske strojne postaje so bile v glavnem dobro pripravljene, vendar pa so nekatere od njih marsikaj opustile, da bi traktorje spravile v brezhibno stanje ali pa da bi preskrbele zadostno število traktoristov. V večini primerov je bilo letos uvedeno delo traktoristov v dveh izmenah, da se traktorji čim bolj izkoristijo. Ugotovljene in odstranjene so bile že marsikatere napake in opustitve. Težave so nastopile glede uporabe zasebnih traktorjev, ki so že opravili delo in sedaj počivajo. Lastniki so imeli razne izgovore. Sedaj bodo tudi ti traktorji vključeni zlasti za obdelavo zemljišč kolonistov. Poslovanje nekaterih ljudskih odborov je bilo v tej zvezi birokratsko in šablonsko.

Doslej so v okrožju Subotice zorali okrog 70 % orne zemlje in deloma tudi posejali, v somborskem in novosadskem okrožju pa okrog 50 %. Dejansko pa je odstotek višji, ker prihajajo poročila prekasno. Najresnejše težkoče se pojavljajo pri obdelavi zemljišč agrarnih interesentov, ki nimajo dovolj vprežne živine, in nedodeljenih zemljišč. Zato bo treba izkoristiti vsako razpoložljivo vprego, zlasti pa traktorje. V začetku aprila je bilo pod vodo še 15.000 ha. Ko se bo voda odtekla, bodo na teh zemljiščih posejali koruzo.

Na področju Hrvatske so bili doslej doseženi najboljši uspehi v Sremu, kjer so pohiteli, da posejejo sladkorno peso. Do 10. aprila so v okrajih Stara Pazova, Šid, Mitrovica in Ruma posejali 80 % površine, predvidene za sladkorno peso. Vso površino za sladkorno peso bodo posejali do 20. aprila, to je 15 dni prej kakor lani. V bjelovarskem okrožju je kontrola na terenu ugotovila 38.000 oralov zemlje, ki ni bila predvidena za načrtno obdelavo. Takoj so bili izdani ukrepi, da se ta zemlja obdela. Kmetijske strojne postaje na Hrvatskem so se zavezale, da bodo do 25. aprila obdelale vse površine, predvidene v delovnem načrtu, po 25. aprilu pa bodo izvršile še delo preko načrta.

Javna tribuna

S. 1. januarjem t. l. je Državni zavod za socialno zavarovanje pričel izplačevati (odnosno delodajalci za njegov račun) družinske doklade za otroke svojih zavarovancev, stare nad 18 let, kateri še študirajo.

Te hvalevredne in potrebne odredbe pa so deležni samo člani, katerim je imenovani zavod do 1. januarja t. l. izplačeval družinske doklade sam.

Ker smo pa vsi državni kakor tudi vsi delavci in nameščenci mestnih in krajevnih ljudskih odborov s 1. januarjem t. l. postali tudi zavarovanci imenovanega zavoda, pa brez pravice do družinskih doklad za otroke, stare nad 18 let, kateri so še v šolah, bi bilo pravično, da se izenačijo družinske doklade vseh zavarovancev.

Razumljivo je, da osnovne plače ne morejo biti za vse enake, ni pa razumljivo, zakaj razlika pri družinskih dokladah. Marsikdo, ki je prizadet, se upravičeno vprašuje, je mar njegov otrok, ki se prav tako trudi, da bi pridobil čim več znanja v šoli, manj vreden, da ne dobiva družinske doklade.

Ker se je več prizadetih v tej zadevi obrnilo na sindikate, ki pa so pokazali za to zadevo prav malo ali pa nič zanimanja, se obračamo na tribuno, da nam odgovori, da sproži na odgovornih mestih potrebo, rešiti to vprašanje.

Ker so pri tem prizadeti uslužbenci z več otroki, katerih gmotni položaj je sedaj še posebno težak, ker morajo s svojo plačo šolati v gimnazijah po dva, tri do pet otrok naenkrat, ker jim pač drugega za življenje ne morejo dati kakor študij, pričakujemo čim prejšnjo ureditev in pojasnilo. — **Več prizadetih.**

Odgovor: Pravico do dodatka za otroke po predpisih Pravilnika o dodatku za otroke delavcev in nameščencev, ki je bil objavljen v zveznem Uradnem listu z dne 13. decembra 1946, št. 100 in se njegovi predpisi uporabljajo od 1. januarja 1947, imajo tisti, ki so obvezno zavarovani za primer bolezni pri Državnem zavodu za socialno zavarovanje ter tisti, ki prejemajo iz socialnega zavarovanja pokojnino za onemoglost ali starost, ali pa rento zaradi zmanjšane delovne zmožnosti za več kot 66 — dve tretjini odstotka.

Državni uslužbenci pa sedaj še niso obvezno zavarovani po predpisih Zakona o socialnem zavarovanju delavcev, nameščencev in uslužbencev, temveč izvaja od 1. januarja t. l. dalje Državni zavod za socialno zavarovanje le njihovo zdravstveno varstvo po določilih Odredbe o zdravstvenem varstvu državnih uslužbencev (zvezni Uradni list z dne 1. novembra 1946, št. 88). Zato zanje ne veljajo določila zgoraj navedenega Pravilnika in niso upravičeni do prejemanja dodatkov za otroke od Državnega zavoda za socialno zavarovanje, ampak od svojega službodajalca, in sicer po predpisih, ki urejajo službeno razmerje oziroma službene prejemke državnih uslužbencev.

Več upokojencev piše: Med upokojenci je neverjeten poplah. Širijo se novice, da bodo vsi ali vsaj večina upokojencev izseljeni iz Ljubljane in sploh iz večjih mest. Govori se celo, da so nekateri že izseljeni.

Ali je to res ali je samo propaganda reakcije?

Upokojenci so dali vse sile svojemu narodu, dokler so bili sposobni za delo. Zdaj pa, ko bi morali uživati zaslužen počitek, naj se umaknejo v kake barake ali nezdrave kmečke sobice v vasi, kjer ne bi imeli niti najmanjšega kulturnega užitka. To naj bo plačilo za dolgoletno zvesto služboavanje?

Večina upokojencev je aktivno sodelovala pri osvobodilnem gibanju — to naj ne bo pozabljeno — oni pa, ki niso sodelovali, niso zaradi tega, ker so bili prestari in bolni. In naša ljudska država nas bo pošiljala v eksil?

Prosimo, da na to vprašanje javno odgovorite, da bodo upokojenci pomirjeni. Če pa je nekaj resnice na tem govorjenju, tedaj prosimo, z besedo na dan. Naši sinovi in hčere, naši vnuki in vnukinje so krvaveli v tej strašni vojski in tudi oni so del ljudstva kakor mi. Tudi oni in mi imamo pravico v demokratski državi soodločati o tem, kje bomo preživeli zadnja leta svojega življenja.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Mnogo upokojencev.

Odgovor: Govorice o preselitvi upokojencev se res širijo po Ljubljani, vendar je treba v tolažbo upokojencem povedati, da niso utemeljene. Neumnost teh govoric ni treba posebej utemeljevati. Prinesli pa smo namenoma celoten dopis upokojencev, da lahko bero tudi tisti, ki niso pisali, pa se čutijo tudi ogrožene pred »eksilom«.

Kaj je torej na stvari? Stanovanjski urad je res sklenil zaradi vsaj delne rešitve stanovanjske krize preseliti iz Ljubljane na podeželje v razne doslej neizkoriščane gradove in zgradbe vse ustanove, ki niso vezane na mesto in mestu niso neobhodno potrebne. Tako se bodo v mestu izpraznile velike zgradbe, ki jih bodo preuredili v samske domove. Ena izmed takih zgradb je Jožefišče na Vidovdanski cesti. Ta zgradba ima 600 sob, v katerih so stari in onemogli, torej taki, ki so očitnoma vezani na posteljo in za katere je vseeno, ali so v Ljubljani ali ne. Ta primer pa še daleč ne daje povoda za razburjenje med upokojenci in za strah pred »eksilom«, kakor se sami izražajo.

Res pa je, da imajo nekateri upokojenci možnost, da se preselijo na deželo. Tem bi bilo svetovati, naj bi to možnost izrabili, prisilil jih pa v to ne bo nihče. Kar se tiče prikrajšanja kulturnega užitka, bi svetovali tistim, ki jih to ovira, da se ne izselijo, da bi imeli na deželi prav tako možnost razvedrila in tudi nobene ovire ne bi imeli, da zadostijo svojim kulturnim potrebam, če od časa do časa obiščejo Ljubljano ali katero drugo mesto. Marsikateri upokojenec, ki se danes brani preselitve iz mesta na deželo, bi bil hvaležen, če bi na deželi živel. Saj ima tam neprimerno več možnosti za odpočitek kot v mestu. Tako razvedrilo, kakršno nudi tivolski »Monte Carlo«, bi pa na deželi tudi našli tisti upokojenci, ki jim je to glavna ovira preselitve.

Poudarjamo znova, da je neupravičen vsak strah. Poudarjamo pa tudi, naj bi bili tisti, ki imajo res možnost, uvidevni in se umaknili tistim, ki zaradi dela morajo živeti v mestu.

Mesec tehnike

Ing. Höfler Edvard:

Pomen elektrotehnike v poljedelstvu

Med pomagači našega kmeta je tudi električna energija. Elektrika se je na kmetih do sedaj v glavnem uporabljala za razsvetljavo vasi. Samo posamezni so jo uporabljali tudi za pogon poljedelskih strojev. Vendar je električna energija uporabna tudi za najrazličnejša druga dela v poljedelstvu. Zato želim v kratkih obrisih seznaniti širši krog čitateljev, posebno one na deželi, z uporabnostjo elektrike v poljedelstvu.

Na prvem mestu je seveda električna razsvetljava. Če je električna instalacija izvedena po sodobnih predpisih, je električna razsvetljava najprikladnejša in najbolj varna razsvetljava kmečkega gospodarstva. Zahteve, ki jih stavljamo na tako instalacijo, niso majhne. Instalacija mora biti popolnoma ognjavarna in zaščitena proti vlagi in mehaničnim poškodbam. Najprikladnejši so kablom podobni vodi, torej z gumo izolirani bakreni vodniki v svinčenem plašču z zunanjo plastjo impregnirane tkanine. Take kable montiramo s posebnimi pritrdili iz izolacijskega materiala na zid. Odcepne doze, stiskala in vtikalne puše so tudi iz izolacijskega materiala v oklopljeni, vodotesni izvedbi. Da zaščitimo kable in armature pred mehaničnimi poškodbami, jih montiramo razmeroma visoko, a kable, ki vodijo v zemljo, zaščitimo z močnimi železnimi cevmi. Varovalke in števce montiramo v posebnih železnih omaricah, takozvanih razdelilnih baterijah. Tam, kjer bi instalacija bila izpostavljena razjedajočim plinom, n. pr. v hlevih, jo izvedemo na zunanji strani zidov, kamor bomo pričvrstili tudi stikala. K vsem vtikalnim pušam pripeljemo tudi zemljevod, ki ima v pušah poseben kontakt, na katerega je priključeno ohišje dotičnega električnega aparata ali pa elektromotorja. S tem smo zaščitili osobje v slučaju spoja električne naprave z ohišjem aparata oz. tuljave z ohišjem motorja.

Zadostna in dobro projektirana električna razsvetljava v kmetijstvu znatno olajša delo, večkrat pa posredno tudi pospešuje produkcijo. Tako je n. pr. znano, da dobra razsvetljava pospešuje proizvodnjo jajc v zimskih mesecih, in sicer posredno s tem, da z električno razsvetljavo umetno podaljšamo dan, zaradi česar kure več pojedo. S tem v zvezi naj omenim električne valilne aparate tkzv. inkubatorje. V teh aparatih s pomočjo električne energije proizvajamo potrebno temperaturo in vlago popolnoma avtomatično. Ti aparati so za napredek perutninarstva zelo važni ter smo prvo serijo teh aparatov že v preteklem letu izdelali v domači elektroindustriji. Električno uporabljamo tudi za gretje prostora, kjer se perutnina vzgaja pozimi. Na ta način lahko preprečimo škodo, ki nam jo na perutnini povzroča hud mraz.

Ker sem že omenil električno gretje, bi navedel še drug način uporabe električne toplote: električno gretje vrtnih gredic. V ta namen je elektroindustrija konstruirala poseben kabel, ki pri določenem loku proizvaja potrebno toploto. To so grelni kabli, ki jih enostavno polagamo v zemljo, približno 20 do 30 cm pod površino ter priključimo na normalno napetost 220 ali 380 Voltov. S tem je na najenostavnejši način rešeno vprašanje toplih gredic, ki so tako važne za zgodnjo zelenjavo in kulturo cvetlic.

Važno pomoč v kmetijstvu predstavljajo elektromotorji. Ni stroja v kmetijstvu, ki bi se ga ne dalo gnati z elektromotorjem. Uporaba električnega motorja v kmetijstvu je dobila razmah šele po vpeljavi trofaznega izmeničnega toka. Prejšnji motorji za enakomerni tok z iskrečim se kolektorjem so bili preveč nevarni za požar. Šele ko smo dobili trofazne motorje s kratkostično kotvo, se je odprla pot elektromotorju v vasi. Dandanes si že ne moremo več predstavljati naprednega gospodarstva brez elektromotorja. Najprikladnejša je zaščitena izvedba motorja s prigrajenim zvezda-trikot stikalom, vse skupaj na podstavku z dvema kolesoma in primerno dolgim priključnim gumenim kablom, ki naj bo po možnosti zaščiten z žičnim pletivom. Tako pripravo lahko zapeljemo, kamor hočemo, seveda če smo pri montaži el. inštalacije skrbeli za zadostno število tropolnih vtikalnih puš. Če razpolagamo z daljšim kablom nam seveda zadostujeta tudi 1 ali 2 puši na dvorišču.

Z omenjenim prevozljivim elektromotorjem lahko ženemo mlatilni stroj manjše ali srednje velikosti. Za večje mlatilne stroje moramo vzeti večji motor, trdno montiran na napenjalnih tračnicah. Z elektromotorjem pa tudi lahko ženemo najrazličnejše druge poljedelske stroje, kakor n. pr. slamoreznice, čistilne stroje za semensko žito, pnevmatične transportne naprave za slamo in žito, ventilatorje v sušilnicah za koruzo itd. Posebno prikladni so elektromotorji za pogon orodnih strojev v poljedelskih delavnicah, za popravilo traktorjev in drugih poljedelskih strojev. V takih primerih s pridom uporabljamo električne ročne vrtalne stroje, brusilne stroje, krožne in tračne pile, električne ventilatorje za poljske kovačnice in razne druge orodne stroje z električnim pogonom.

Električna energija nam tudi pomaga pri preskrbi s pitno vodo. Naprava, ki sestoji iz malega elektrosesalnega agregata, tlačnega kotla in pripadajoče aparature, deluje popolnoma avtomatično. Če jo priključimo na hišno vodovodno mrežo, imamo svežo pitno vodo vedno na razpolago. Tak avtomatičen hišni vodovod je neprecenljive vrednosti za vse one kraje, kjer še ni vpeljan vodovod. Električne sesalke pa služijo za namakanje vrtov in njiv. Za namakanje zelenjavnega vrta, kjer imamo na razpolago stoječo vodo iz bajerja, je posebno prikladna mala prenosljiva vodna sesalka. Tak aparat tehta približno 14 kg in ga lahko prenašamo tja, kjer nam je potreben. Za priključek elektromotorja bomo predvideli dovolj dolg kabel, ki ga priključimo na najbližjo vtikalno pušo. Ti agregati so po navadi opremljeni z enofaznim motorjem, torej rabimo samo 2 tokovodni žici in en vod za zvezo z zaščitno zemljo. Za namakanje polja postavimo večje agregate s trofaznim motorjem, fiksno montiranim. Večje sesalne postaje, v večji razdalji od naseljenih krajev, dobijo svoje lastne transformatorske postaje s priključkom na mrežo visoke napetosti. V tej zvezi moramo še omeniti naprave za umetni dež, ki seveda zahtevajo večje sesalne naprave. V takih primerih postavimo posebno hišico za sesalke z elektromotorji in transformatorsko postajo.

Z napredkom elektrifikacije podeželja narašča tudi uporaba električnih aparatov v kmečkem gospodinjstvu. Kakor je vsaka gospodinja vesela, če dobi električen likalnik ali drug električen aparat, tako je tudi za vsako kmečko gospodinjo važno, če ji lahko delo olajšamo z električnim aparatom. Zato lahko upravičeno pričakujemo, da bodo vsi električni gospodinjski aparati našli pot na podeželje, čim bodo za to dani pogoji. Med najbolj znane gospodinjske aparate štejemo električno kuhalno ploščo, električni štedilnik in likalnik. S časom se bodo tudi drugi električni aparati udomačili v naših kmečkih hišah, n. pr. električni stroj za pranje in sušenje perila, električni hladilnik, motorčki za pogon šivalnih strojev, sesalci za prah, električni kuhinjski motor in nešteto drugih priprav, ki jih je elektroindustrija skonstruirala, da bi olajšala delo našim gospodinjam. Sesalci za prah se s pridom uporabljajo tudi za čiščenje konj. Z izgradnjo novih električnih central in z razširitvijo fabrikacijskega programa naše domače elektroindustrije bodo izginile tudi ovire, ki danes še vedno omejujejo uporabo električne energije v tako velikem obsegu.

(Nadaljevanje sledi.)

Ob 10 letnici ustanovitve Komunistične partije Slovenije

Predavanje tov. Mihe Marinka na predvečer obletnice

Ljubljana 17. aprila

Za desetletnico ustanovitve Komunistične partije Slovenije je imel nocoj ob 20. uri tov. Miha Marinko v Operi naslednji govor:

Tovariši in tovarišice!

V noči od 17. na 18. april leta 1937. so se sestali delegati važnejših partijskih organizacij Slovenije v samotni kmečki hiši na strmem pobočju Planine nad Zagorjem. S tehnično-organizatorne strani se ta zgodovinski sestanek ne razlikuje od nešteto drugih ilegalnih sestankov naših partijskih organizacij, ki so bile prisiljene delovati po strogih pravilih konspiracije, v globoki ilegalnosti. Toda ta sestanek se odlikuje po vsebini svojih odločitev, po zgodovinskem političnem pomenu. V tej noči je bil izveden Ustanovni Kongres Komunistične partije Slovenije.

Kdor ne pozna objektivnih zakonov družbenega razvoja, kakor jih podajata marksizem in leninizem, pa gleda z današnje perspektive nazaj na sklepe tega Kongresa, zlasti pa ko čita proglas sam, ki ga je Kongresu predložil tov. Kardelj, takemu se bodo zdela ta njegova opozorila in napovedi naravnost preroške. Vzemimo samo proglas, ki ga ob 10 letnici danes objavljamo. Ta najzgovorneje dokazuje, kako zmotno je mnenje, ki se je pri neredkih naših aktivistih mehanično vteplo v glavo, da se je osvobodilna borba začela leta 1941. Ti ne vidijo ali pozabljajo, kakšni predpogoji so morali biti ustvarjeni, da so v kritičnem času za svojo usodo naši narodi imeli Partijo, ki je bila sposobna, da jim pokaže pravo pot in jih povede v odločilni boj. Samo nepoznavanje te predzgodovine priprav za osvobodilno borbo, nepoznavanje predvojne zgodovine Komunistične partije same, nepoznavanje pogojev težke, krute šole, v kateri se je Partija že pred vojno usposobila, da je mogla postati sposoben iniciator, vodnik borbe naših narodov, more dovesti do take zablode.

Da bi odstranili te zablode, za osvežitev zgodovinskih dejstev, zlasti pa, da bi se od tega novi člani Partije kaj naučili, da se starejši člani ne bi odtujili lastnostim, v katerih so bili vzgojeni, da bo Partija v tem momentu in v bodoče z uspehom vršila skrajno težke in odgovorne naloge, ki si jih je zadala pred svojim ljudstvom, to je glavni namen, ko ob tem jubileju v tisku, predavanjih in v naši razstavi evociramo nekaj iz zgodovine naše Partije. Zbrali smo ta skromni način proslavitve 10 letnice naše Partije, ker ona ne potrebuje neke večje afirmacije v OF in v našem političnem vseljudskem državnem življenju. Za njeno afirmacijo govore dejstva njene dejavnosti, stvarne zasluge v prebujanju delovnega ljudstva, v združevanju vseh resničnih rodoljubov v enotno politično formacijo OF, oziroma Ljudske fronte Jugoslavije, dejstva priprav, organiziranja, vodenja veličastne, junaške, dolge in končno zmagovite osvobodilne vojne naših narodov. Za njeno afirmacijo govore dejstva, da je za osvoboditev naših narodov dalo življenje tisoče, desettisoče najboljših ljudi, ki jih je Partija vzgojila v svojih vrstah. Končno bo služilo v obče korist, če Partijo s te strani bliže spoznajo tudi vsi oni, ki sodelujejo v graditvi nove družbe, ker bo to samo v pomoč Partiji in celoti.

Moram takoj naglasiti: Ta počastitev desetletnice KP Slovenije se ne more oddvojiti iz celotne vloge in poučne zgodovine KP Jugoslavije. Zato se v svojem izvajanju ne bom omejeval samo na zgodovino partijske organizacije Slovenije, ker se to oddvajati ne da, ker bi oddvajanje dalo slabo sliko. KP Slovenije je samo sestavni del monolitne celote, ki se imenuje KP Jugoslavije, ki je bila ustvarjalec in je danes subjektivno najmočnejši faktor edinstva naših narodov. Partijske organizacije Slovenije so se mogle krepiti, razvijati in usposobiti, da odigrajo svojo avantgardno vlogo tudi v slovenskem narodu, samo v tem jugoslovanskem partijskem okviru.

V kolikor obstojajo neke podrobne posebnosti v rasti in razvijanju partijskih organizacij Slovenije, izvirajo pretežno iz nacionalnih posebnosti, iz določenih objektivnih političnih posebnosti, objektivnih glede na posebne reakcionarne politične tvorbe v Sloveniji, proti katerim se je morala boriti. Razvoj partijskih organizacij Slovenije nosi v svoji osnovi pečat razvoja in stanja KP Jugoslavije.

Z osvajanjem marksizma-leninizma v teoriji in praksi, zlasti pa z osvajanjem leninsko-stalinske koncepcije o nacionalnem vprašanju, je KP Jugoslavije bilo omogočeno, da je okrepila svoje organizacije pri vseh narodih in v vseh pokrajinah Jugoslavije, ker se je na tej osnovi mogla pravilno ozirati na vse nacionalne, etnično-kulturne, ekonomske, politične posebnosti, posebnosti družbene strukture v vsaki pokrajini, ne da bi to slabilo njeno enotnost in sposobnost akcije. Samo v tem oziru ima razvoj in rast partijske organizacije Slovenije zlasti pa po Ustanovnem Kongresu, svoje določene posebnosti.

Toda z osnovanjem KP Slovenije se z ničimer niso spremenila načela demokratičnega centralizma, marveč samo spopolnila zato, da je KP Jugoslavije mogla uspešneje izvršiti svojo nalogo.

To edinstvo volje in akcije, v katerem so bili komunisti Jugoslavije vzgajani — zlasti v zadnjem desetletju po posebni osebni zaslugi tov. Tita in njegovega enotnega Centralnega Komiteja, v politični modrosti tega vodstva, v moralni sili, ki je bila od njih prenešena na tisoče partijskih kadrov — je dalo posebno označbo razvoju osvobodilne borbe. Temu je pripisati popolno našo zmago z razliko od osvobodilnih gibanj drugih dežel.

Imamo jasne dokaze, ki potrjujejo, da oborožene osvobodilne borbe in vstaje naših narodov v letu 1941. ne bi bilo, ozir. da bi eventualno spontano gibanje odpora bilo poraženo, če ne bi v tem usodnem času bila že pripravljena KP Jugoslavije. Zreli objektivni pogoji bi šli mimo, če ne bi bilo na mestu sposobnega subjektivnega faktorja — KP Jugoslavije, ki je imela jasno izdelano politično smer, razumljivo ljudstvu, dovolj povezano z osnovnimi množicami in uživajoč zaupanje množic, da so ji sledile. Ta subjektivni faktor je bil dovolj trden tudi v moralno-borbenem in organizacijskem pogledu, da se je mogel z uspehom lotiti in izvršiti svojo zgodovinsko nalogo. Brez pretiravanja moremo reči, da se je v tem odlikovala naša Partija pred mnogimi drugimi Partijami, ki niso bile dorasle, da bi se lotile in izvršile svojo glavno nalogo.

So momenti ko so v zgodovini možni skoki v razvoju, če so na mestu i subjektivni faktor i objektivni pogoji. V določeni meri sposobni subjektivni faktor more celo prispevati k pospešitvi dozorevanja objektivnih pogojev. Prav tako obratno, subjektivni faktor se hitreje usposablja v objektivno povoljnejših pogojih. Toda v tem usposabljanju, iskanju poti, lahko zamudi, ko je čas akcij, da prenehajo ti objektivni pogoji. Primerov v dokaz te trditve imamo dovolj po raznih deželah Evrope. Ne moremo sicer primerjati mehanično, je mnogo faktorjev, ki otežujejo oziroma spreminjajo te pogoje, toda v osnovi to velja. Jasno je, da narodi Jugoslavije niso imeli povoljnejših geografskih in drugih pogojev, kakor drugod. Pri nas je igralo izredno važno vlogo čustvo slovanske vzajemnosti, vera v iskreno zavezništvo Sovjetske zveze in obstoj sposobnega subjektivnega faktorja, ki ga marsikje drugod ni bilo. Toda vzemimo drugi lažji primer samo pri nas doma, ki bo še jasneje osvetlil vlogo Partije. Leta 1918. po koncu prve svetovne vojne so bili, kakor marsikod drugod, tudi pri nas povoljni pogoji, da se ljudstvo osvobodi izpod imperialističnega tutorstva in domačih pomagačev teh tutorjev. Množice so instiktivno čutile primerni moment za svojo osvoboditev in več ali manj tudi stopale v borbo. Toda ni bilo subjektivnega faktorja, ki bi bil v stanju stopiti na čelo te borbe, pokazati pravo pot, organizirati in voditi borbo. Zgodovina naše Partije kaže, kako dolga je bila doba, ki je bila potrebna, da se Komunistična partija usposobi za to svojo nalogo. Iz nadaljnjega izvajanja bodo jasni dokazi za to trditev.

Želel bi, da bi iz celote, ki jo tu podajam, bila ostreje podčrtana dva glavna momenta, ki sta važna za uvodoma nakazani namen:

1. Proces dozorevanja in izjasnjevanja političnih strateško taktičnih ciljev borbe;

2. proces moralnega prekaljevanja partijskih kadrov, organizatorska učvrstitev, disciplina in enotnost ob pravilnem uveljavljanju principov demokratičnega centralizma.

Da bi laže prikazali glavni primer, karakterističen za ta razvoj, za to dozoritev Partije, da je postala sposoben tvoren faktor naše osvoboditve, je vendar potrebno nakazati poedina obdobja še pred Ustanovnim Kongresom, obdobja, ki sovpadajo z mednarodnim razvojem dogajanja po prvi imperialistični vojni, do prihoda Hitlerja na oblast. Izvzeto iz te celote si življenja naše Partije itak ni mogoče zamisliti.

Ta obdobja so: prva perioda revolucionarne krize ruske revolucije do 1923—24;

druga je doba relativne stabilizacije kapitalizma do leta 1928—29;

tretja začenja z izbruhom splošne gospodarske krize leta 1928 in sovpada z vojaško diktaturo v Jugoslaviji, ki predstavlja nov mejnik tudi v zgodovini naše Partije;

četrta perioda delnega popuščanja depresije v krizi kapitalističnega gospodarstva, sovpada s prihodom Hitlerja na oblast, kar je vsililo bistveno preorientacijo v taktiki komunističnih Partij, pojačanje borb za enotnost delavskega razreda, za ustvarjanje antifašistične fronte.

Komunistična partija Jugoslavije se je porodila v prvi povojni revolucionarni dobi

Dne 20. aprila 1919 se je vršil prvi tako zvani zedinitelјni Kongres Partije, ki si je takrat še dala ime Socialdemokratična stranka (komunisti). Naslednje leto pa se je že vršil II. Kongres v Vukovarju, na katerem je bila grupa Živka Topaloviča izključena, ker ni hotela sprejeti pogojev za vstop v III. Internacionalo. Ta Kongres se prav za prav smatra kot prvi pravi kongres Partije, ko je odstranila iz svojih vrst prve tuje elemente, ki so na prejšnjem kongresu sodelovali iz špekulativnih razlogov, pod vtisom obče situacije, ki jo je povzročila Oktobrska revolucija in zlom Nemčije in Avstro-Ogrske.

KP Jugoslavije se je porodila v prvi povojni revolucionarni dobi, ko so pod vtisom Oktobrske revolucije in madžarske vstaje, kakor v mnogih drugih deželah tudi pri nas široke delavske množice vzvalovale in šle v boj. Toda sovražne sile so se prej zbrale in organizirale, da so zatrle odporniška gibanja, preden se je subjektivni faktor usposobil in utrdil. Sovražnik je bil opozorjen na grozečo nevarnost in je podvzel vse sile, da prepreči dozorevanje in usposabljanje te avantgarde delavskega razreda, ker je II. Internacionala izdala delavski razred in šla v pomoč buržoaziji.

V tej dobi, ki jo označujemo s periodo revolucionarne krize kapitalizma od l. 1918 do 1923—24, je tudi proletariat s svojimi veliklmi boji zapisal prve slavne strani svoje zgodovine: silne borbe v Črni gori in Bosni, ki so dobivale značaj narodne vstaje; makedonsko ljudstvo je poverilo največ svojega zaupanja v KP Jugoslavije, ki je v Makedoniji dobila največ poslancev pri volitvah v Konstituanto; v Srbiji, kjer je Svetozar Marković pustil globoke sledove v ljudstvu, kjer je že pred vojno social-demokratska stranka bila pod precejšnjim vplivom Partije boljševikov in revolucionarnega gibanja v carski Rusiji — je zaradi teh okolnosti Komunistična Partija hitro krenila na revolucionarno pot in vodila velike borbe množic; v hrvatskih vrstah revolucionarnih vstaj delavcev in kmetov, prav tako v Dalmaciji. V Sloveniji se enako hitro začenja ostra diferenciacija od izdajalskih voditeljev socialne demokracije, ki so se očitno trudili dušiti revolucionarno borbo proletariata. Vpliv socialdemokracije na delavstvo je po vsej Jugoslaviji naglo usahnil. Kakor po vsej Jugoslaviji so si tudi v Sloveniji sledili štrajk za štrajkom, v katerih delavci zmagujejo. Ostrino teh borb označuje generalni štrajk železničarjev, ki so se jim pridruževali rudarji in druge stroke. Vladajoči krogi so bili zbegani, ker je pretil splošen štrajk — Korošec je povzročil takrat prvo krvoprelitje na Zaloški cesti.

Tega silnega obsega borbenega poleta, zlasti pa, da je Komunistična partija pri volitvah v Konstituanto dobila 58 poslancev, so se velikosrbski vladajoči krogi s svojimi pripadniki, slovensko in hrvatsko buržoazijo, prestrašili in se podvizali, kakor hitro so se za silo organizirali, da udarijo po Komunistični partiji. Ker je vse to revolucionarno gibanje v veliki meri imelo značaj spontanosti in ker Komunistična partija, šele rojena v borbah, ni bila preizkušena in dovolj utrjena, zato je razumljivo, da ni mogla vzdržati terorja Obznane in zakona o zaščiti države, s katerim je bila vržena izven zakona. Veliko število aretiranih, še večje pa število odpadnikov, je Partijo močno oslabilo. Toda dokler je revolucionarni val še trajal, je Partija kljub temu, da so od nje odpadli oni, ki so ob prvem udarcu reakcije stisnili rep, še uspela obdržati vezi s širokimi delavskimi množicami. Še je imela sindikate, s pomočjo katerih je nadaljevala štrajkovne akcije proti ofenzivi kapitalizma. Osnovana je bila »Neodvisna delavska stranka«, ki naj bi nadomestovala politič. masovno delo doslej ilegalne Komunistične partije. Toda v to stranko so se natepli tudi razni oportunisti in prvi renegati Partije, ki so z »Neodvisno delavsko stranko« skušali nadomestiti KP. Ta kolebanja in nesigurnost so močno hromila aktivnost in borbenost gibanja. Velikosrbska reakcija je iskala razne oblike, da si utrdi hegemonistično oblast, pa ji je bil tudi privlačen način, kako je bilo v Italiji zatrto revolucionarno gibanje. Italijanski fašizem je tudi v Jugoslaviji našel posnemalce v Orjuni.

Orjuna se je že leta 1924 ovenčala s svojo kontrarevolucionarno slavo, s svojimi terorističnimi nastopi proti revolucionarnemu delavstvu. — Toda spopad z delavsko mladino v Trbovljah, kamor so Orjunaši prišli izzivat in teorizirat, je odkril namere Orjune, izzval srd delovnega ljudstva proti njej in preprečil nadaljnje jačanje tega, po svojem bistvu fašističnega gibanja. Ta dogodek je dobil velik odjek po vsej Jugoslaviji. Vendar je ta spopad poslednji od večjih delavskih akcij. Saj je že doslej vedno več štrajkov končalo z neuspehom. Z delno stabilizacijo kapitalizma v Evropi in revolucionarne borbe v Evropi je pojemala tudi borbenost delavskega gibanja v Jugoslaviji.

Na tem primeru, ko se je na eni strani pokazala slabost Komunistične partije, ki ni imela jasnih leninskih perspektiv, ki ni bila čvrsta v moralno-političnem in organizacijskem pogledu, ker je imela mnogo sličnosti s social-demokratskimi parlamentarnimi strankami, ker ni imela sile, niti časa, da se zgradi v močno avantgardo Partije leninskega tipa — in ko je na drugi strani social-demokracija izvršila svojo sramotno vlogo izdajstva — v vsem tem se jasno kaže, kako je Partija zamudila priliko, da izvrši svojo zgodovinsko vlogo. Po zakonu o zaščiti države, zlasti pa z delno stabilizacijo kapitalizma se začenja težka doba za KP Jugoslavije, težka zategadelj, ker je bila prisiljena v ilegalnost, ker se je morala boriti z raznimi oportunističnimi strujami v lastnih vrstah in proti legalizmu renegatov v »Neodvisni delavski stranki«, zlasti pa še zaradi prav tako relativnega zatišja razredne borbe. Poslej sledi dolga doba, ko se je Partija v precejšnji meri zaradi subjektivnih slabosti vse bolj oddvajala od delavskih množic.

Proglas vojaške diktature kralja Aleksandra je zatekel Partijo popolnoma nepripravljeno. V tej drugi in tretji dobi se je naša Partija odlikovala po svojem sektaštvu, s svojo močno oddvojenostjo od množic. Zaradi te svoje oddvojenosti je KP Jugoslavije imela veliko težav v prečiščevanju svojih načelnih pogledov, v borbi proti oportunizmu in tujim elementom, ki so se vgnezdili v njenih vrstah in celo v njenem vodstvu.

Sovražnik je delal z vso silo, da razedini njene vrste.

Osnovni borbeni elementi Partije niso našli poti do širokih ljudskih množic, niso našli pravilnega načina, da jih povedejo v borbo za tiste zahteve, ki bi jih razumele. Deloma pa so bili zavestno pehani v sektaštvo od tujih elementov v Partiji. Na drugi strani pa je razkrojevalno deloval oportunistični legalizem ljudi, ki so si sicer nadeli ime komunistov, a ohranili v sebi vse neleninistično socialdemokratsko bistvo. Bilo je zaletavanje naprej ali zaostajanje za množicami. Neenotnost in frakcionaštvo, ki so ga vnašali v Partijo tuji malomeščanski elementi in policijska agentura v Partiji, pa so razkroj še dopolnjevali. Divni borci, ki so ginevali pod policijskim terorjem in njeni najboljši člani, ki so prenašali ogromne žrtve in preganjanja, niso mogli preprečiti izgubljanja zaupanja delavskih množic v Partijo. Z neko izjemo posameznih lokalnih organizacij, med njimi tudi partijske organizacije Slovenije, kjer se začenja obnova organizacijskega povezovanja z l. 1932, začenja sistematičnejše širjenje vpliva partijske organizacije na široke množice po večini pokrajin Jugoslavije z letom 1934—1935. V vodstvih Partij pa so trajale krize še do leta 1938.

Tak težaven proces prerajanja pa ni značilen samo za našo Partijo, marveč v veliki meri velja tudi za druge Partije. Ker je večji del Komunističnih partij nastal v prvi povojni revolucionarni dobi, ko so oficialni krogi II. Internacionale izdali interese delavskega razreda, ker so sejali oportunizem, bili absolutni zagovorniki buržoazne demokracije in zavestno razbijali in ovirali enotnost delavskega razreda, je razumljivo, da je tudi tisti del leve social-demokracije, iz katere so se snovale Komunistične partije, dolgo bolehal na večjem ali manjšem oportunizmu zaradi idejne bagaže oportunizma, ki so jo prenašali iz social-demokratskih v komunistične stranke.

Izkušnje iz poraza revolucij v Madžarski, Nemčiji in drugod, pojemanje revolucionarnega vala po zaslugi kolaboracionizma social-demokracije z buržoazijo so to konsolidacijo komunistične stranke na idejnih osnovah marksizma in leninizma še bolj imperativno narekovale.

Naši Partiji je posebne preglavice delalo osvajanje pravilnih pojmov leninistične-stalinske koncepcije nacionalnega vprašanja.

Takratni vodeči krogi Partije sami še zdaleka niso imeli prečiščenih teoretičnih pojmov o marksizmu in leninizmu. V Partiji je prevladoval profesor beograjske univerze Sima Marković, katerega poglede, zlasti poglede o nacionalnem vprašanju poznamo iz kritike tov. Stalina samega leta 1924.

Toda v mnogo-nacionalni državi, kakor je bila Jugoslavija, je teoretično poznavanje nacionalnega vprašanja predstavljalo imperativ za KP Jugoslavijo in predpogoj za njeno uspešno aktivnost v množicah. Toda trajalo je dolgo časa, da je v Partiji prevladalo pravilno stališče. Da navedem samo nekaj stvari v ilustracijo tega:

Pod vplivom S. Markoviča je v vrhovih Partije dolgo prevladovalo njegovo centralistično stališče, ki je v osnovnih posledicah bilo identično s stališčem velikosrbske buržoazije. Sima Markovci so prodirali s svojo tezo centralizma s tem, da centralizem odgovarja principom proletarskega internacionalizma in da bi federalizem pomenil oslabljenje ali celo razbijanje enotnosti proletariata Jugoslavije. Po Simi Markoviću je nacionalno vprašanje samo konkurenčni boj dveh buržoazij. Kako absurdno se nam danes zdi tako stališče! Toda ostanki nepojmovanja nacionalnega vprašanja ali nepravilnega apliciranja v dnevno politično akcijo so se v naši Partiji vlekli vse do leta 1934 odnosno 1937. Posledica tega je bila trajajoča izolacija delavskega razreda od kmečkih množic. Zaradi takih in sličnih zgrešenih koncepcij je v Partiji prevladovalo mnenje, ki je v svoji konsekvenci identificiralo kmečke množice, n. pr. Radičeve republikanske seljačke stranke in Slovenske ljudske stranke, z buržoaznim vodstvom teh strank. S tem je Partija praktično tolerirala antagonizem, ki ga je buržoazija in celo socialdemokracija gojila med delavci in kmeti. Zaradi tega je v momentu 6. januarske diktature, v momentu, ko je bilo treba dati skupen odpor, Partija ostala brez stikov s hrvaškimi kmečkimi množicami in delovnimi pripadniki drugih strank, ki so končno tudi padle pod udar vojaške diktature. Zaradi tega zmotnega stališča je pred 6. jan. diktaturo in po njenem popuščanju — ko je buržoazna dozdevna opozicija začela ustvarjati svojo tako zvano združeno opozicijo — bilo tem krogom olajšano predstavljati se za predstavnike kmetov in demokratičnih množic.

Kakšno je nasprotje s takratnim stališčem in stališčem, kakršno je izraženo v proglasu Ustanovnega Kongresa KP Slovenije, v proglasu KP Jugoslavije ob anšlusu Avstrije v marcu 1938 in vseh kasnejših publikacij!

Ne le v nacionalnem vprašanju, temveč tudi v vprašanju enotnosti delavskega razreda dolgo časa dozoreva pravilno stališče

Toda ni samo nacionalno vprašanje, ki je delalo tako velike težave, in ki ga Partija pravilno pojmuje in po njem pravilno angažira politične akcije kot pohod na odločilni boj. Tudi problem sindikatov, sindikalne enotnosti in politične enotnosti delavskega razreda je dolgo čakal na dozorevanje pravilnega stališča. Da ne govorimo o dobi pred 6. jan. diktaturo, ko so obstajali reformistični sindikati in tako zvani nezavisni sindikati, ki so bili pod vplivom Komunistične partije odnosno »Nezavisne delavske stranke«, ko nihče ni postavljal resno sindikalne in delavske enotnosti. Vojaška diktatura je udarila z vso silo po »Neodvisnih sindikatih«, predala njihovo imovino in vse njihove sindikalne domove reformističnim voditeljem, ki so dobili izjemen privilegij, da obstajajo dalje, dočim so bile vse druge meščanske stranke in formacije razpuščene. To koncesijo je avtokratski režim kralja Aleksandra dal reformistom iz strahu, da ne bo sam v stanju krotiti delavskega gibanja; zato je poveril svojim reformističnim lakajem, ki so dotlej, razen v Sloveniji, imeli prav neznaten vpliv na delavske množice, nalogo, da duše delavske akcije. To dejstvo je delalo zmedo v vodstvu Komunistične partije, da je v teh letih večkrat spreminjala svoje stališče. Ker je vodstvo Partije bilo v inozemstvu, ni moglo obvladati konkretne situacije na terenu, četudi bi imelo približno pravilno stališče. Povrh tega pa so partijske organizacije v teh prvih letih diktature bile docela razbite. Parkrat tudi vodstva Partije ni bilo. Toda po razpustu »Neodvisnih sindikatov« je vodstvo Partije najprej dalo parolo snovanja ilegalnih sindikatov in se zoperstavljalo vstopu v Ursove sindikate.

V Sloveniji pa, kjer so bili »Neodvisni sindikati« že prej ukinjeni, je vodstvo zahtevalo izstopanje iz Ursovih sindikatov, kar je povzročilo še večje sektaštvenje, ne samo članov Partije, ampak tudi članov bivših »Neodvisnih sindikatov«. Rezultat tega je bil, da je ogromna večina delavcev ostala neorganiziranih in prepuščenih brezobzirnemu izkoriščanju, delavci Ursovih sindikatov pa prepuščeni vplivu izdajalskih social-demokratskih voditeljev. Skoraj se je pokazalo, da je bila to velika napaka. Toda v partijskem vodstvu, po umoru Djure Djakovića pod vplivom tujih elementov še ni bilo ljudi, ki bi znali dati pravo smer. Propagiranje tako zvane »revolucionarne sindikalne opozicije«, ki je nato sledilo, ni pomenilo nekega bistvenega napredovanja v tem pogledu. Ostalo je še naprej izoliranje komunistov in pristašev »Neodvisnih sindikatov« od drugih delavskih množic, izpostavljanje komunistov terorju in onemogočenje afirmiranja najboljših delavskih elementov pri tistih delavskih množicah, ki so bile še pod vplivom social-demokratskega vodstva. Te grupe revolucionarne sindikalne opozicije so bile nova varianta nemogočih in brezuspešnih ilegalnih sindikatov.

Iz tega sektašenja se je Partija začela osvobajati šele po prihodu Hitlerja na oblast, ko je končno bila dana parola vstopa v Ursove sindikate, in borba za sindikalno enotnost v borbenih osnovah. Ta preorientacija je hitro pokazala lepe plodove. Sindikati so začeli rasti, kakor je rastel tudi vpliv komunistov, ki so se uveljavljali na legalnih sindikalnih pozicijah. Za leto — dve je celo Pokrajinski odbor Ursa za Hrvatsko prešel v roke komunistov in pristašev sindikalne enotnosti. Po Srbiji je večina sindikalnih podružnic in nekaj sindikalnih zvez prešlo na pozicije sindikalne enotnosti.

V Sloveniji je sindikat stavbinskih delavcev v kratkem prešel popolnoma pod vpliv Partije. Pozicije izdajalskih reformističnih vodtjeljev, ki so vztrajno razbijali delavsko enotnost, so bile sicer v Sloveniji močnejše, toda pristaši sindikalne in delavske enotnosti so se množili po vseh Ursovih sindikatih, pozicije Partije so se jačale, njen vpliv se je odražal v mnogih akcijah in borbah, katerih so se udeleževale široke plasti delavstva. Ta obseg se je še mnogo bolj povečal, ko je Partija pričela propagirati Ljudsko fronto. Nekaj pristašev je dobila tudi med socialističnimi funkcionarji. Do tega preokreta v sindikalni, kakor v vsej ostali politiki, je Partiji pomagala povečana nevarnost fašizma.

Prihod Hitlerja na oblast je v mednarodnem obsegu delavskega gibanja na splošno pomenil velik preokret v taktiki in s tem tudi za našo Partijo. Poslej vse Partije, deloma že pod vtisom procesa Dimitrova v Leipzigu, zlasti pa po 13. Plenumu Izvršnega Komiteta Kominterne in na osnovi linije, ki jo je podal VII. Kongres KPJ l. 1935, prehajajo na pozicije borbe za sindikalno enotnost, za enotnost delavskega razreda, prehajajo na borbo za ustvarjanje široke antifašistične ljudske fronte.

Ideja Ljudske fronte je v Španiji in Franciji dobila efektivne oblike, ki so se na ta ali oni način, v večji ali manjši meri uveljavljala tudi drugod. V zvezi s pravilnim apliciranjem nacionalnega vprašanja, v politični akciji, je Ljudska fronta v Sloveniji, ob dejstvu, da so reformistični voditelji vztrajno sabotirali in odbijali delavsko enotnost, bila izvajana na razne druge načine, v raznih oblikah. Bilo je seveda še precej napak, ki so bile izvršene zaradi neznanja ali pa napačnih direktiv. Teh in drugih napak seveda ni mogoče pripisati samo neznanju in nesposobnosti. Mnogo napak je bilo izvršenih tudi namerno od tujih elementov v Partiji in celo nekaterih agentov policije, ki so se vrinili v vodstvo. Četudi vseh napak ne moremo pripisati tujim elementom v Partiji, je dejstvo, da je partijsko vodstvo bilo v inozemstvu še v času, ko se je začelo močno razvijati gibanje v državi, samo po sebi predstavljalo veliko oviro za pravilno ocenjevanje situacije na terenu.

Parola na bojkot občinskih volitev leta 1933 je delo bodisi tujih agentov v Partijskem vodstvu ali sektaško nastrojenih elementov, gotovo pa posledica nesposobnosti in nezmožnosti pravilnega ocenjevanja situacije na terenu. Slednje velja vsekakor za primer pri Jeftičevih volitvah leta 1935. Ob tej priliki je često menjanje direktiv povzročilo nezadovoljstvo in zmedo članov Partije na terenu. Pri teh parlamentarnih volitvah, ko sta moč in vpliv Partije že porasla, bi se moral izkazati vpliv Partije na množice. Toda v kratki dobi od nenadnega razpisa volitev pa do kratko pred samimi volitvami je vodstvo Partije zapovrstjo izdalo štiri različne direktive, ki so zmedle komuniste na terenu.

Podobno izigravanje aktivistov na terenu je bilo ob priliki volitev v Delavsko zbornico.

Pravilni občutek partijskih organizacij na terenu, da v vodstvu Partije ni vse v redu, je ustvarjalo med njimi mučno situacijo. Karakteristično na je, da frakcijske borbe niso dobivale močnih korenin v partijskem članstvu na terenu, marveč so bile omejene pretežno na vodeče forume. V tem, da je vodstvo bilo vse do leta 1938 v inozemstvu, so bila ugodna tla za razpihovanje frakcijskih borb in trenj. Težki porazi, ki jih je Partija doživljala, občutek odgovornosti oziroma težnja za zvračanje odgovornosti od enega na drugega je povzročilo, da so tudi Partiji predani elementi bili zvabljeni v te frakcijske razpotije in bili pokvarjeni od zavestnih škodljivcev oziroma celo agentov policije. Da so posamezniki v vodstvu uspeli tako dolgo preprečevati, da bi se vodstvo Partije preneslo v državo, ne samo v začetku vojaške diktature, ko je bilo to še nekako opravičljivo, ker so bile partijske organizacije razbite, ampak tudi še potem, ko so organizacije bile obnovljene in je vpliv rasel, zatem se je krila namera nekih antipartijskih elementov in špijonov, zavirati konsolidacijo Partije, otežkočati, da bi ti agenti bili razkrinkani. Ta trenja so bila prenešena v Sremsko Mitrovico, od koder so posledice najdelj trajale.

To je samo nekaj momentov izmed onih, ki kažejo kako skrajno težka je bila ta doba naše Partije. Toda, kakorkoli so bile žrtve terorja in škoda tega stanja v Partiji ogromne, vendar so iz tega ostali tudi pozitivni rezultati. Elementarna zavest o potrebi enotnosti Partije se je manifestirala skozi vso to dobo. Zagrebška partijska organizacija, v kateri je deloval tovariš Tito, je že v takratnih najbolj kritičnih dneh razdraženih frakcijskih borb zastopala linijo, ki je bila od Kominterne v njenem odprtem pismu priznana kot pravilna. Tov. Titu, ki mu je bilo leta 1937-38 po razkrinkanju Gorkiča kot špijona poverjena funkcija vodsta Partije, gre glavna zasluga za konsolidacijo Partije, ki je od tedaj naprej hitro napredovala. Česar ni mogel izvršiti Djura Djaković, sijajni in odločni voditelj Partije, ki je bil na IV. Kongresu leta 1928 postavljen za sekretarja, ki so ga pa frakcionaši in agenti v Partiji uspeli predati v roke policiji — kjer je bil zverinsko mučen in ubit — v tem je deset let kasneje uspel tovariš Tito. Ali se je torej čuditi, da je prav on postal nesporen voditelj narodne vstaje leta 1941! V tem je ena razjasnitev več za njegovo nesporno avtoriteto, za priljubljenost v Partiji in naših narodih.

To stanje v Partiji in teror pod katerim je Partija morala delovati je predstavljalo pogoje, da so se člani Partije vzgajali v požrtvovalnosti, vztrajnosti, pripravljeni na vse fizične žrtve na eni strani na [illegible] konspirativnost [illegible] bogata na velikih izkušnjah, je služila za osvajanje stroge principielnosti, budnosti proti vsakršnim političnim odklonom, budnosti

proti vsem poizkusom rovarjenja in razbijanja enotnosti Partije. Edinstvo volje in akcije se je uveljavilo kot osnovni lajtmotiv (vodilno načelo). Vsaka pokrajinska in lokalna partijska organizacija je sicer imela posebno obeležje v svojem razvoju, toda osnovna načela so veljala za vse. Izkušnje iz ene organizacije so bile prenešene v drugo. Napake in nesreče ene organizacije so prenašali s pridobivanjem izkušenj na druge. Uspehi ene organizacije so učili druge.

Tovariši! Kdor ne pozna uveljavljenih običajev Partije, se mu bo čudno zdelo, da iznašamo vse te slabosti, ki bi po njegovem mogle slabiti ugled Partije. To je zares bila praksa vseh malomeščanskih in socialdemokratskih strank, da o buržoaznih ne govorim, ki niso nikdar priznavale svojih napak, ampak so jih na vse mogoče načine skrivale in jih opravičevale. To je zanje bilo primerno. Toda naša Partija se uči na naukih Marxa, Lenina, Stalina. Samokritično spoznavanje napak in slabosti se je izkazalo kot eno najmočnejših sredstev vzgoje naših kadrov. Ker se je učila poleg drugih tudi na lastnih napakah in svoji težki preteklosti, je naša Partija mogla postati to, kar je danes, in izvršiti svojo nalogo v osvobodilni vojni. V naslednji etapi zgodovine naše Partije se je to pokazalo.

Pot ponovnega vzpona naše Partije

Da bo lažja predstava o poti ponovnega vzpona naše Partije, se je treba spomniti najosnovnejših političnih dogodkov od časa, ko je režim 6. jan. diktature začel slabeti — pa do časa prvega Ustanovnega Kongresa.

Leta 1932 so nosilci režima diktatur spoznali, da ne morejo vzdržati brez neke množične opore. Social-demokrati s svojimi sindikati, niti Sokol, ki ga je režim skušal udinjati, niso mogli zadostovati. V sokolskih društvih se je zaradi tega poizkusa — udinjati Sokola ciljem diktature — jačala močna opozicija! Režim Pere Živkoviča, ki je še vztrajal na svojih geslih, da stranke niso potrebne, odnosno, da so škodljive centralizmu in njegovim fabulam v troedinem jugoslovanskem narodu — si je izmislil politično formacijo, ki v besedi ni nosila ime partije — stranke — takozvano jugoslovansko radikalno kmečko demokracijo. Ta formacija je bila kmečka in demokratična samo v besedi. Za to formacijo so na stroške režima angažirali izmed starih strankarskih reakcionarjev, tudi propalice, neke bivše renegate Komunistične partije (n. pr. Stefanoviča!), začeli na veliko organizirati nekakšno kmečko tvorbo in uganjati demagogijo. To je bil samo prehod k snovanju takozvane jugoslovanske nacionalne stranke, s katero so se v Sloveniji angažirali Kramar, Pucelj in drugi.

Po prihodu Hitlerja na oblast, ko je reakcionarni režim v Franciji, ki je do tedaj bil tutor in tvorec Versajske Jugoslavije začel slabeti zaradi naraščajočega demokratičnega gibanja ljudskih množic, ko je bil pojačan zunanji pritisk Hitlerjeve Nemčije, se začenjajo tudi v vladajočih krogih Jugoslavije kolebanja in trenja, ki so imela za posledico umor kralja Aleksandra. Za tem pride režim Jevtiča, ki s svojevrstnim volilnim zakonom hoče sfabricirati in falsificirati javno mnenje v svojo korist.

Komunistična partija, zlasti v Sloveniji, si je v tem času že nekoliko opomogla. Za te volitve je razvijala živahno aktivnost, uporabljajoč razne legalne oblike. Ker so prihajale take protislovne direktive, ni mogla meriti svojih sil na volišču. Toda samo postavljanje kandidatur, zbiranje volivnih podpisov, je dalo povoljen rezultat v afirmaciji Komunistične partije v javnem življenju. Skoraj po volitvah, ko je bilo treba objaviti volivne rezultate, zamenjajo Jevtičev režim Stojadinovič, Korošec, Spaho. Da bi režim pridobil zase neko zaupanje, nastopi z obljubami o vračanju demokracije, o vračanju na strankarski sistem. V Sloveniji, kjer so do tega trenutka bili na oblasti Kramar in njegovi pristaši, se vračajo na oblast klerikalci. Komunistična partija poveča svojo aktivnost, organizira iniciativne odbore in izda proglas za snovanje takozvane Enotne delavske stranke. Svojo aktivnost pojačuje v sindikatih v kulturnem društvu »Svoboda« in drugih organizacijah. Začenja izdajati legalni list »Ljudska pravica« z namenom močnejšega vplivanja na kmečke množice. To je bli že prvi resnejši poizkus postavljanja nacionalnega vprašanja v ospredje.

Po zaslugi Partije je izlet Svobode v Celje predstavljal veličastno manifestacijo za sindikat in Delavsko enotnost, celo več — 8000-glava množica je v povorkah in na zborovanju v Celju dala odkrito izraza svojim političnim čustvom. Komunisti smo bili tedaj sami presenečeni — množice so same začele vzklikati Stalinu, komunistični partiji. To je bila nenadna eksplozija dolgo dušenih čustev, proti katerim sta bili policija in žandarmerija nemočni in nista upali intervenirati. Težko si je predstavljati, kaj je takrat pomenilo za nas, da smo po dolgih letih bili zopet enkrat gospodarji ulice, to je bil dan zmagoslavja za nas, utrditev vere v množice, ki je Komunistični partiji dala novega zagona.

Ne glede na to, da je banska uprava razpustila vsa društva Svobode, ne glede na to, da so socialdemokratski voditelji začeli ponovno gonjo proti levičarjem, češ da so sami oni krivi razpusta Svobode, se aktivnost Partije stopnjuje. V obljube režima o vračanju demokratičnih svoboščin komunisti niso imeli iluzij. Topalovičevi socialisti pa so bili razočarani, ker jim je režim zavrnil snovanje njihove stranke pod demagoškim naslovom »Socialistična zveza delovnega ljudstva«, katere snovanje so na celjskem zborovanju že objavili. Partija pa kljub temu nadaljuje s svojimi legalnimi političnimi akcijami za Enotno Delavsko stranko, za kmečko delavsko gibanje itd.

V trboveljskih revirjih imamo že 1933. leta spontane akcije žena, ki so zasedle obrate in izvedle štrajk rudarjev. Isto se je ponovilo naslednje leto, ko so rudarji štrajkali na nov način, s tem, da so zasedli obrate in tako onemogočili štrajkbreherje. Socialisti in neki levičarji so temu štrajku skušali sicer dati pasiven značaj gladovnega štrajka.

Stavkovno gibanje je 1935-36 leta doseglo okrog 25.000 delavcev v sami Sloveniji. Takrat smo imeli popoln štrajk tekstilnih delavcev, v ostalih pokrajinah Jugosavije pa je bil obseg štrajkov še večji. Ta vzpon raste tudi v naslednjem letu kljub temu, da je režim Stojadinoviča in Korošca začel s ponovnim nezaslišanim terorjem proti Komunistični partiji konec leta 1935 in skozi vse 1936 leto. Državljanska vojna v Španiji in zmagovanje Ljudske fronte v Franciji je dajalo močno vzpodbudo delovnim množicam tudi pri nas. Partija je organizirala mobilizacijo dobrovoljcev za Španijo, kamor jih je šlo čez 1200 in bi jih šlo še mnogo, mnogo več, če bi ne bilo tega nezaslišanega terorja in velikih proval partijskih organizacij.

Leto 1936 predstavlja zopet težak prelom v življenju in delu naše Partije. Po vsej Jugoslaviji je policiji uspelo odkriti večino partijskih organizacij, posledice te provale so bile velike: posledice na mukah in dolgoletnih obsodbah na tisoče komunistov, posledice, nič manj težke, pa so bile tudi v moralno političnem pogledu. Zopet se je vsejalo nezaupanje, sumničenje in obtožbe za krivce na teh provalah. Uspehi, doseženi od leta 1932 do 1936, so močno usahnili. Leta 1932 je namreč bilo postavljeno novo partijsko vodstvo. V tem vodstvu so bili razen špijona Gorkiča tudi pošteni, Partiji predani ljudje. To vodstvo je uspelo vsaj deloma obnoviti partijske organizacije in sklicati koncem leta 1934 IV. Državno konferenco, na kateri je bil zopet izvoljen CK. Za naš današnji predmet je važno, da je bil na tej konferenci sprejet sklep o snovanju Komunistične partije Hrvatske in Komunistične partije Slovenije. Ker je bil Gorkič razkrinkan kot špijon šele leta 1937, je dokaj razumljivo, zakaj se mu ni hotelo, da bi prenesel vodstvo partije v državo. Namesto tega je bilo leta 1935 osnovano v Zagrebu organizacijsko vodstvo Partije, takozvani »Zemaljski biro«. V tem Zemaljskem biroju pa so bili tudi slabiči, ki so ob aretaciji konec leta 1935 razkrili glavne pokrajinske partijske centre. Tudi partijska organizacija Slovenije, ki ima svojo kontinuiteto že od leta 1931-32 dalje, je bila leta 1936 hudo prizadeta. Ker so česte provale bile povzročene od zgoraj, je bila posledica teh proval, da so tudi v Ljubljani oživele takrat separatistične tendence. K sreči se v zimi 1936-37 vrača iz inozemstva tov. Kardelj. On je v kratkem času s svojim delom odstranil izvor in najtežje posledice tega razdora v glavnem vzpostavil enotnost partijskega vodstva. Ostali so samo še posamezniki kot tuji nezdravi elementi, ki pa so bili pozneje odstranjeni. Kardelj je prišel z direktivo organizirati Ustanovni Kongres KP Slovenije.

Tovariš Tito, ki je na četrti konferenci že prisostvoval in posebno podpiral misel snovanja KP Slovenije, Hrvatske, Makedonije, je zdaj vztrajal, da se izvedejo sklepi te konference vsaj za Slovenijo in Hrvatsko. V Hrvatski je to tudi izpeljal, za naš kongres pa so vse politične in organizacijske priprave in sam proglas delo tovariša Kardelja.

Z Ustanovnim kongresom dobi naša Partija oznako edine narodne stranke v Sloveniji

S tem stopa naša Partija v novo obdobje. Ker je bila partijska organizacija Slovenije relativno najmanj prizadeta v primeri z drugimi pokrajinami in po zaslugi tov. Kardelja, je bila ta kratka kriza dokaj hitro prebrodena in partijska organizacija Slovenije je začela prej svojo končno konsolidacijo, ki se je v drugih pokrajinah še zavlekla. Osnovanje Komunistične partije Slovenije je utelešenje zamisli tovariša Tita. Samo dejstvo proglasa KP Slovenije je močno odjeknilo med vsemi naprednejšimi elementi družabnega političnega življenja Slovenije. Pred tem se je namreč režim Stojadinovič—Korošec odločil osnovati jugoslovansko radikalno zajednico. Koroščevi pristaši so se z vstopom v to reakcionarno centralistično formacijo odrekli svojemu avtonomističnemu programu. Liberalci v JNS, klerikalci v JRZ, neke druge grupe pa so se udinjale Mačku kot njegove ekspoziture v Sloveniji. Tako je bila čisto utemeljena označba, ki jo je Komunistična partija dobila pri naprednejših demokratsko čutečih Slovencih, da je ona edina narodna stranka Slovenije.

Z vso upravičenostjo se trdi, da je do konsolidacije KP Jugoslavije prišlo v skrajnem trenutku. Osnovanje KPS in KPH pa je močno pomagalo njeni afirmaciji. Stojadinovičev režim je vse bolj šel na roko nacistični peti koloni, ki je prodirala v vse špranje državnega aparata od samega vrha navzdol. Zlasti naglo je šel ta proces razkrojevanja po anšlusu, po priključitvi Avstrije k Nemčiji.

Proglas KP Jugoslavije od marca leta 1938, ko je bil že tovariš Tito sekretar, kaže po svoji vsebini, kako globoko se je zavedal nevarnosti, ki jo priključitev Avstrije pomeni za Jugoslavijo. Proglas naslavlja goreč apel na vse, ki sta jim pri srcu neodvisnost in svoboda naših narodov; ostro razkrinkuje borznega špekulanta Stojadinoviča, ki je prodal Jugoslavijo Nemčiji. Poziva na enotnost jugoslovanskih narodov, na njihovo usodno povezanost, poudarja neodložljivo potrebo mobilizacije obrambnih sil vseh narodov Jugoslavije brez razlike na narodnost, vero in politično prepričanje.

S tako linijo je Partija šla v vso širino.

Pri naslednjih Stojadinovičevih volitvah Partija ni forsirala svoje liste, da ne bi lajšala izgledov Stojadinoviču, marveč se je borila vse povsod za to, da je postavljala svoje kandidate na listi združene opozicije. Pri tem pa so se še pokazale slabosti na Hrvatskem kjer so bili najboljši izgledi na uspehe kandidatov, ki jih je Partija že postavila, zlasti v Zagrebu in Dalmaciji. Določeni elementi v vodstvu iniciativnih odborov za enotno delavsko stranko so še bili pod vplivom Mačka, pa so v zadnjem hipu umaknili kandidaturo, kar je izzvalo ogromno nezadovoljstvo širokih delovnih mas. V Sloveniji, je Partija osnovala Zvezo delavskega ljudstva ki jo je sama organizirala in je kljub vsemu terorju in pritisku dobila lepo število glasov. V trboveljskem okraju in Prekmurju, pa je pripisati samo falsifikatom režima dejstvo, da kandidati Partije niso bili izvoljeni. Prav tako je Partija že pred tem nastopila v občinskih volitvah, kjer je poleg nekaj izvoljenih županov v mnogih občinah dobila močne pozicije. Uspeh platforme Zveze delovnega ljudstva je zavzel velik obseg. Ta organizacija je izdala svoj proglas in program »Kajhočemo«.

Partija je razvijala močno narodno obrambno akcijo. V ta namen je bilo na njeno iniciativo izvedenih mnogo narodno obrambnih akcij širom po Sloveniji, v katerih so se povezavali napredni elementi SLS, Sokola in drugi. Kot organ tega narodno obrambnega gibanja je na iniciativo Partije izšel v letu 1938. »Slovenski poročevalec«.

Za časa Münchena, ko se je Chamberlain pogajal s Hitlerjem za Češko, se je po vsej Jugoslaviji, tudi v Sloveniji, razvilo močno gibanje solidarnosti in celo že tudi nabiranje prostovoljcev za obrambo Češke. Partija je organizirala kampanjo narodno obrambnih taborov, ki so zavzeli velik obseg.

Skozi ves ta čas CK KP Jugoslavije, pod vodstvom tovariša Tita deluje vztrajno, da ozdravi Partijo posledic njene težke preteklosti. Naloga je bila skrajno naporna, ker je nova vojna trkala na vrata in so stari frakcionaši ovirali delo. S Titom so bili Kardelj, Ranković, Djilas, Lola - Ribar, novi pionirji ponovne in končne konsolidacije Partije. To vodstvo je bilo doraslo najtežji situaciji, ki je sledila.

Avgusta 1939 so se razbili poskusi Sovjetske zveze za ustvaritev obrambne koalicije proti Hitlerju. Hitlerjev napad na Poljsko je povzročil med vladajočimi krogi Jugoslavije dezorientacijo. Da bi učvrstili pozicije in podaljšali svoje gospostvo, skrparijo sporazum Cvetković-Maček. Momentana dezorientacija v zunanji politiki. Toda režim se še vedno vztrajno upira vsesplošni zahtevi narodov Jugoslavije o priznanju Sovjetske zveze in sklenitvi obrambnega pakta z njo.

Partija vodi borbo proti pehanju Jugoslavije v vojno za tuje imperialistične interese. Državni aparat je globoko izpodjeden od petokolonaških elementov, tudi vojska je ob delni mobilizaciji septembra 1939 že pokazala svojo nesposobnost.

Partija se je očistila svojih sektaških ostankov in se široko povezala z množicami. Končno je režim Cvetković-Maček prisiljen na pritisk množice priznati Sovjetsko zvezo in skleniti z njo skromno trgovinsko pogodbo. To je dalo novega silnega poleta množicam in njihovi veri v Sovjetsko zvezo. Partija je izdala ogromno literature za popularizacijo Sovjetske zveze, ki je šla v množice kot voda v pesek.

Društva »Prijateljev Sovjetske zveze«, ki so se že prej osnovala, dobivajo poslej ogromno veljavo in privlačnost. Za Slovenijo moramo reči, da so ta društva predstavljala zarodek kasnejše OF.

Da nakažemo samo približno, koliko je Partija poleg svoje ilegalne literature, časopisov, brošur in letakov izdala tudi legalne literature:

»Ljudska pravica« je kmalu potem, ko je začela izhajati leta 1935 dosegla naklado 30.000 izvodov. V zimi od leta 1940-41. je ponovno ilegalno izhajala v 10.000 izvodih.

»Mlada pota,« list mladine, »Neodvisnost«, »Delavski obzornik«, »Nova ljudska pravica«, »Delavski list«, »Glas delavca«, »Kmečka sloga«, »Slovenska zemlja«, »Za staro pravdo«, »Sobota«, »Tabor« itd. In prav gotovo so še ,ki pa se jih ne morem spomniti, da o revijah in o izkoriščanju drugega tiska niti ne govorim. Če se ne bi stalno borili s finančnimi težavami, bi tega bilo še mnogo več. Stalna plenitev listov je povzročila ogromno škodo. Finančne težave nam je v veliki meri povzročila tudi bolezen sektaštva. Premožnejših mecenov nismo imeli. Ves tisk se je vzdrževal le iz prispevkov siromakov delavcev, nameščencev in kmetov.

Leto 1939 predstavlja za Partijo novo etapo. Partija je številčno rasla. Zavedati se moramo, da so v predvojni dobi bili mnogo težji pogoji za sprejem vanjo. Vpliv frakcionaštva, ki je bil prinešen doslej iz Sremske Mitrovice, je usahnil, vsi, ki so prihajali iz zapora z grupaškimi nastrojenji, so se ob živahni aktivnosti Partije hitro zavedli svoje zmote.

Konec leta 1939 režim poostruje zakon o zaščiti države in pripravlja koncentracijske logorje. Da bi delitev oblasti Cvetković-Maček bila popolnejša, formira Maček svoj poseben logor v Lepoglavi, za druge pokrajine v Bileču. Toda trhlost režima je tolikšna, da je Partija pravočasno izvedela za te nakane. Zavedajoč se bližajočih se odločilnih dogodkov je z vsemi napori skušala obvarovati svoje dragocene kadre. V Sloveniji je naenkrat 30 ilegalcev, ki jih je policija iskala, da jih pošlje v logorje. To je predstavljalo prvi hip težak problem za Partijo, ne toliko za vprašanja, kako se bodo skrivali pred policijo, saj je imela dovolj široko oporo v množicah, bolj zaradi tega, kako jih bo vzdrževala. Toda, dobrodejne posledice skrivanja so se hitro pokazale: 30 novih poklicnih aktivistov, ki so vse svoje delo posvetili utrjevanju partijskih organizacij, širjenju njenega vpliva in razvijanju njenih akcij. Tudi finančno se je položaj boljšal, kljub temu, da je Partija imela ogromno stroškov za takratne razmere za ilegalce, za mnoge konference in tudi legalna združenja.

Partijske organizacije Jugoslavije so takrat stale pred V. državno konferenco. V mesecu marcu so se izvršile vse konference od mestnih, okrožnih, pokrajinskih odnosno nacionalnih konferenc. Na vsaki od njih so bili voljeni delegati za višjo partijsko konferenco, tako da so bili vsi delegati za Državno konferenco voljeni delegati svojih organizacij. Na njo je poleg partijskega vodstva prišlo preko 100 delegatov. Če naglasimo, da se je vršila v samem Zagrebu in da kljub vsej čuječnosti policije ni bila odkrita in ni bilo nobene aretacije, potem si lahko približno predstavljamo, kako se je Partija usposobila in utrdila. Ob tej konferenci KP Jugoslavije je število članstva že ogromno naraslo. Toda po vplivu Partije, ki se je odražal bodisi skozi volitve, časopise, literaturo, organiziranost v strokovnih organizacijah, kulturnih in raznih drugih društvih in oblikah, skozi štrajke, akcije in demonstracije, po katerih so mase sledile Komunistični partiji, je to število članov predstavljalo ogromne ljudske množice. Toda ne bi bilo pravilno meriti samo po merilu kvantitete. O njeni kvaliteti, to se pravijo njeni čvrstnosti, monolitnosti, o njeni politični zrelosti, zlasti pa o politični modrosti in sposobnosti njenega vodstva govore referati in sklepi te konference. Konferenca je podala jasno analizo situacije in nakazala pravilno pot borbe proti grozeči nevarnosti, za priprave na tej poti, na neizogibno vojno, ki je bila že v teku. V ospredje je postavljala vprašanje obrambe, neodvisnosti in načina te borbe proti petokolonašem v vladi itd.

Življenska sposobnost naše Partije se je pokazala v tragičnih dneh kapitulacije in okupacije naše dežele

Partija je vodila konsekventno borbo proti fašizmu in peti koloni. V ta namen je šla dosledno svojo pot. Iz samega proglasa Ustanovnega kongresa so razvidne nekatere značilnosti za današnje čase, da se je namreč Partija z vso silo trudila, da kmete, pristaše Slovenske ljudske stranke in druge demokratične elemente odvrne s poti, po kateri sta jih vodila Korošec in Natlačen. To je pokazala tudi pri delu ob priliki Živkovičevih provokacij v Sloveniji. Daleč nazaj še datirajo razne oblike sodelovanja s krščanskimi socialisti in demokratičnimi elementi v SLS, prav tako z naprednimi Sokoli in drugimi grupacijami. Bilo je seveda tudi takih, ki so navidezno šli na sodelovanje, v resnici pa so imeli nasprotne svoje špekulantske interese in so kasneje tudi dokazali svoje reakcionarno bistvo.

V liniji obrambe v zadnjih časih in ob samem napadu na Jugoslavijo se je partijska organizacija mnogokje izkazala, na primer z dobrovoljsko akcijo v momentu mobilizacije. V vseh teh dejanjih je dokazano dosledno izvajanje njene politike. Zato je razumljivo, da je mogla premagati nezaupanje, v katerem so bili vzgojeni do tedaj mnogi, ki so poslej postali njeni iskreni in trdni zavezniki. Celo več, Partija je bila v stanju zgladiti nezaupanje med raznimi strujami, med pristaši raznih nazorov, ki bi brez nje sicer teže našli skupno pot OF.

Zbrati 18 političnih grup, kolikor jih je bilo v začetku snovanja OF, sta mogla samo tovariša Kardelj in Kidrič z njuno principialnostjo in vztrajnostjo. Njuno delo je politična osnova OF, kakor je izražena v prvem proglasu OF, ki je bila objavljena v začetku maja po okupaciji.

Življenjska sposobnost partijske organizacije Slovenije kot celote se je pokazala v tragičnih dneh kapitulacije in okupacije naše zemlje. Partija je poslala ogromno večino svojih članov kot dobrovoljce v vojsko, zveza partijskih organizacij na terenu pa je bila po večini poverjena tovarišicam. V kratkem času po tem je, v takratnih pogojih popolne negotovosti zaradi okupacije, uspelo zopet povezati vse organizacije. Tega ni preprečila niti okupacija, niti razdelitev Slovenije na tri dele. Značilno je, da se je tudi CK Jugoslavije sestal konec maja, oziroma v začetku junija s predstavniki iz vseh pokrajin Jugoslavije. Okupatorske meje in vojske tega niso mogle preprečiti.

In še en primer izmed mnogih hočem pokazati, ki dokazuje takratno organizacijsko sposobnost partijske organizacije Slovenije. V začetku junija 1941. leta je bila organizirana in izvedena konferenca KP Slovenije, na kateri so bile zastopane vse okrožne, odnosno okrajne partijske organizacije, ki so na njej razpravljale o vprašanju priprav na skorajšnji oboroženi boj.

Vse ogromno delo, ki ga je Partija odslej izvršila pri začetnem organiziranju oboroženega odpora in vodenja bojev od manjših in večjih sabotažnih akcij, manjših in večjih odredov, premaganja ogromnih fizičnih naporov, moralno-političnega kolebanja v časih, ko je mogla biti vsakemu samo smrt pred očmi — vse to je zmogla samo Partija, ki je že do te najtežje narodne preizkušnje naprávila svojo preizkušnjo.

Nadaljnje vojne dobe ne bom obravnaval, ker delo Partije iz teh časov ni toliko neznano in ker sem si zastavil nalogo, da približo desetletnice izkoristim za površen oris predvojne dobe.

Mnogi junaki, ki jih je vzgojila in dala Partija, kakor vsi oni, ki so sledili poti, na katero jih je pozvala Partija, Osvobodilna fronta in tovariš Tito, ki so dali življenje za osvoboditev svojega naroda, zaslužijo, da se jih ob tej priliki spomnimo in počastimo:

Po zdaleka nepopolnem spisku smo ugotovili, da je nad 50 odstotkov članstva Partije izpred vojne dalo življenje za našo osvoboditev.

Toneta Tomšiča, Staneta Žagarja, Šlandra, Zidanška, Gregorčiča itd. itd. je mogla dati samo trda predvojna šola Partije. Tisoči drugih so v osvobodilni vojni napravili svoj izpit preizkušnje.

Koliko pa je takih, ki so bili v vojni sprejeti v njene vrste in kot taki dali življenje — tega ne bo nikoli mogoče ugotoviti.

H koncu bi si mogoče zastavili še tole vprašanje:

Ali pa bo tudi v novih prilikah po osvoboditvi, ko ne preti nevarnost ne za življenje, ne za mučenje na policiji, ne robija, zapor in preganjanje, vzgajala Partija take komuniste, kakršni so se vzgojili med vojno in pred vojno?

Ali ne obstoja nevarnost, da zdaj, ko ni več prilike za take življenjske preizkušnje, komunisti zapadejo v stare, gnile, malomeščanske navade?

Da, ta nevarnost obstaja. Tisti, ki si zamišlja gospodujoč položaj po vzorcu starih režimskih samozadovoljnih ošabnežev, ki si zamišlja, da mu članstvo Partije daje pravico do sinekure, do lahkega življenja brez odgovornosti polnega dela, tisti, ki ne diha in ne živi s Partijo v gorečem stremljenju, izpolnjevati naloge Partije, ki ni buden čuvar doseženih pridobitev delovnega ljudstva, discipliniran, samokritičen in kritičen do vsega nezdravega in škodljivega za novo družbo — tisti je morda sicer član Partije, ker je ali prezgodaj ali pa po zmoti prišel vanjo — toda ni komunist. To mora šele postati, ali pa naj odpade.

Partija ima dovolj moralnih sil, znanja, sposobnosti in volje, da bo čuvala in čistila svoje moralno-politične kvalitete, nadaljevala in še izpopolnjevala svojo staro šolo in svoje tradicije.

Naloge, ki so pred nami, so dovolj težke, da ne bodo dopustile uspavanja in pomehkuževanja.

Če nimamo pred seboj razrednega sovražnika na oblasti z njegovo policijo, mučilišči in jetnišnicami, če nimamo pred seboj sovražnika na bojnem polju, imamo pa zato skoraj nič manj težko borbo za organizacijo našega novega družbenega življenja, novega gospodarstva, borbo za preobrazbo ljudi, borbo za socializem.

Ta borba zahteva vseh naših sil in sposobnosti. Ob znanju in izkušnjah, ki jih ima vrhovno vodstvo naše KP Jugoslavije s Titom na čelu, z velikimi napori prenesti to znanje na stotine in tisoče, v široke množice, na graditelje nove družbe, s pospešenim vzgajanjem, šolanjem vse novih in novih kadrov, bo Partija nadalje izpolnjevala svojo vlogo avantgarde. Kakor je bila težka ta šola v preteklosti, tako so tudi izkušnje bogate. Znati spoznavati in obvladovati našo specifično situacijo, njen specifični razvoj, brez mehaničnega prenašanja, toda upoštevati izkušnje od drugod, kar je znala naša Partija in kar nas je privedlo do teh uspehov, vse to nam bo pomagalo tudi naprej. Če je Partija Tita znala skovati bratstvo in enotnost naših narodov iz strašnih nasprotij, kakršna so vladala v stari Jugoslaviji, takšno bratstvo in enotnost, na katerem se vsak od naših narodov čuti vezan, a obenem svoboden in enakopraven, če je ustvarjeno to čudo, bomo kos tudi najtežjim nalogam.

Evociranje zgodovine naše Partije ob njeni desetletnici naj služi vzgoji novih in novih kadrov, ki bodo dostojno nosili ime komunista. Predanost, požrtvovalnost, osebna skromnost, zavest kolektivne in osebne odgovornosti, discipline, samokritičnosti in kritičnosti, to so bile lastnosti, ki jih je Komunistična partija vzgajala v svojih članih v predvojni dobi, za časa vojne, to bo eden od osnovnih pogojev naših uspehov tudi za bodoče.

Naj živi Komunistična partija Slovenije!

Naj živi Komunistična partija Jugoslavije in naš voditelj Tito!

Druga seja Ljudske skupščine Bosne in Hercegovine

Sarajevo, 17. aprila. Včeraj je bila druga seja Ljudske skupščine LR Bosne in Hercegovine. Na dnevnem redu je bil proračun za l. 1947. s finančnim zakonom. S tem v zvezi je imel finančni minister Obren Starović govor.

Govoreč o gospodarstvu v Bosni in Hercegovini po osvoboditvi je rekel, da je že v letu 1945. pričelo obratovati veliko število podjetij. Lani je bil storjen še večji napredek. Če označimo vrednost proizvodnje republiške industrije januarja 1945 s 100, potem je znašala proizvodnja decembra 1946 v kemični industriji 403, v tekstilni 585, v usnjarski 101, v gradbeni 166 in kovinarski 266.

Državnemu sektorju je uspelo dobiti v roke celotno trgovino na debelo, medtem ko je državna trgovina na drobno v stalnem dviganju. Državni trgovinski sektor je dosegel l. 1946. skupni promet 4700 milijonov din. Pri razdeljevanju blaga in zbiranju pridelkov pri majhnih kmečkih pridelovalcih je pomagal tudi zadružni sektor, ki se je v l. 1946. močno razvil. Tako je danes na ozemlju republike okoli 1200 zadrug, v katerih je organiziranih 250.000 zadrugarjev in okoli 1,400.000 potrošnikov. Ta razvoj v proizvodnji in prometu z dobrinami je prišel do izraza tudi pri zvišanju življenjske ravni najširših slojev delovnega ljudstva.

L. 1945-46 je bilo ustanovljenih v BiH 12 državnih podjetij, ki so leta 1946 izvršila dela v vrednosti nad 500 milijonov din. Državna gradbena podjetja in režijske komisije ljudskih odborov so opravile iz proračunskih in izvenproračunskih sredstev dela v vrednosti nad 800 milijonov din, zlasti pri obnovi tovarn. Izmed 87.115 porušenih kmečkih hiš je bilo obnovljenih 32.686, od tega 24.156 s sodelovanjem države. Leta 1946 je bilo obnovljenih in zgrajenih 475 šol. Reguliranih je bilo 25 hudournikov. Odstranjenih je bilo nad 40.000 kub. metrov debel, ki jih je načel lubadar, urejenih je bilo 120 nasadov za pogozdovanje in pogozdenih 115 ha zemljišča.

Posebej je treba poudariti napore vlade za obnovo živinoreje; potrošenih je bilo 308 milijonov din za nabavo 220.000 glav živine. Razen tega je bilo nabavljenih 296 traktorjev, 19 kompletnih delavnic, 1820 večjih in 16.404 manjših poljedelskih strojev.

Govoreč o proračunu za leto 1946 je minister Starović izjavil, da so bili po nepopolnih podatkih dohodki uresničeni 96.4%-no, izdatki pa 72.7%-no.

Nato je analiziral novi proračun LR BiH. Predlog državnega proračuna LR BiH izkazuje izdatkov in dohodkov za več kot 4600 milijonov din.

Za obnovo porušenih naselij je določen v proračunu zvezne vlade kredit 3300 milijonov din. Od tega bo v naši republiki porabljenih 950 milijonov. Proračun zvezne vlade ima v načrtu še večja investicijska dela v tistem sektorju našega gospodarstva, ki je občedržavnega pomena in ki ga upravlja in vodi zvezna vlada. Mnoga izmed teh del se že izvršujejo. Tako je že v gradnji mladinska proga Šamac—Sarajevo.

Nato je minister Starović govoril o izvršitvi republiškega proračuna.

Po ekspozeju finančnega ministra je govoril notranji minister vlade LR Bosne in Hercegovine Uglješa Danilović. Kriminalnost je v letu 1946 stalno padala. Govoreč o uničenju zadnjih ostankov banditstva v Bosni in Hercegovini je dejal, da se je od 1. aprila 1946 do 1. aprila 1947 predalo 369, ujetih in ubitih pa je bilo 1233 odpadnikov, skupno 1602. V odpadništvu je še 549 oseb. Njihova usoda je že zapečatena. Preostaja jim predaja organom oblasti, ali pa bodo v kratkem doživeli usodo drugih.

Obsodba za prestop meje

Pred okrožnim sodiščem v Mariboru sta bila **obsojena na smrt z ustrelitvijo Laznička Karel in Elza iz Maribora**, ki sta od osvoboditve spravljala ljudi proti plačilu preko meje. Pripadala sta ilegalni organizaciji, katere mreže za spravljanje preko meje so segale do trapistovskega samostana v Rajhenburgu. Laznička Karel je že star kriminalec iz predaprilske Jugoslavije. Prebivalstvo Maribora, ki obsojena dobro pozna po njihovi delavnosti in zvezi z gestapovci med okupacijo, je vest o njuni obsodbi z odobravanjem sprejelo.

Šahovsko prvenstvo Slovenije

Kranj, 17. aprila. V današnjem V. kolu šahovskega turnirja za amatersko prvenstvo Slovenije je Kukavec pritisk iz otvoritve realiziral v materialno premoč, ki mu je prinesla zmago nad Madjaričem. Prof. Muzlovič je že v otvoritvi nadigral Ljupšo, ki se ni več mogel izviti in se je kmalu vdal. Sušnik je proti Mišuri kot belemu nekorektno žrtvoval kvaliteto in izgubil. Levačič je proti Mlinarju v težki partiji stal pred dobitkom, v časovni stiski pa je pogrešil in ima Mlinar ob prekinitvi figuro več, vendar bo težko dobil. Ketiš je proti Šnajderju kot belemu preveč forsiral in zato v končnici izgubil. Inž. Petrič je v srednji igri zgradil dobljeno pozicijo proti Longerju, vendar je popustil in izgubil. Habe je dobro začel proti Pogačniku, vendar je dobitek izpustil in je ob prekinitvi verjetno izgubljen.

Po V. kolu še vedno vodi Longer s 5 točkami. Sledijo mu Mišura s 4 in pol, Muzlovič s 4, Levačič s 3 (1), Šnajder s 3, Mlinar z 2 in pol (1), Kukovec in Madjarič z 2 in pol, Pogačnik z 2 (1), Sušnik in Ketiš z 2, Ljupša in inž. Petrič pa z 0 točkami.

Fizkulturna konferenca v Litiji bo v nedeljo 20. t. m. ob 9 v Fizkulturnem domu. Popoldne ob 2 bodo športne prireditve. Na konferenco so vabljeni vsi fizkulturniki.

ETBIN KRISTAN

Ob njegovi osemdesetletnici

Dne 15. aprila 1947. l. je izpolnil osemdeset let razgibanega in uspešnega življenja Etbin Kristan, eden prvih organizatorjev slovenskega delavstva, časnikar in pisatelj.

Ustanovnega kongresa Jugoslovanske socialno demokratske stranke dne 15. in 16. avgusta 1896. leta v Ljubljani se je udeležil tudi devetindvajsetletni Etbin Kristan, bivši avstrijski nadporočnik in tedanji urednik prvih slovenskih delavskih časnikov Delavca in Svobode na Dunaju. Na kongresu

so se združile posamezne strokovne organizacije na slovenskem in nekoliko tudi na hrvaškem in srbskem področju nekdanje Avstro-Ogrske v enotno politično stranko. S tem je zmagala misel, ki jo je že 1869. leta skušal uveljaviti France Levstik. Ta je ob ustanovitvi prvega Delavskega izobraževalnega društva v Ljubljani zaman naročal ustanoviteljem, naj skrbe, da bo novo društvo gojilo delavsko politično zavest v svojih članih in se ne bo omejevalo samo na prosvetno in podporno delo, ker »spada politika v prvi vrsti v naturo delavskega društva«. In prav Kristanova zasluga je, da je to spoznanje po sedemindvajsetih letih prešinilo delegate prvega delavskega kongresa na Slovenskem in da se je del našega delavstva po mnogih neenotnih in politično ter idejno motnih poizkusih priboriti si socialne in politične pravice vključil v socialno demokratsko delavsko gibanje.

Etbin Kristan je po kongresu ostal v Ljubljani in se je odločno lotil organizacijskega, agitatorskega in časnikarskega dela. Po izobrazbi in po govorniškem daru je bil v dragoceno pomoč tovarišem, pionirjem delavskega gibanja, ki so bili obrtniki in delavci. Urejal je najprej Svobodo v Trstu, 1898. l. je ustanovil glasilo Jugoslovanske socialne demokracije Rdeči prapor (nekaj mesecev je časnik izhajal še s starim imenom Delavec) in mu je dal značilno geslo: »Kdor ne zna svobodno misliti, ne more se boriti za svobodo.«

Leta 1911. je Kristan pretvoril Rdeči prapor v dnevnik Zarja in ostal njegov urednik ter poglavitni sodelavec do jeseni 1912. Napisal je tudi več propagandnih in polemičnih knjižic, urejal Majske spise ter priobčeval načelne politične članke v reviji Naši zapiski. Bil je vodilni član izvršilnega odbora Jugoslovanske socialno demokratske stranke, sodelavec njenih glasil, organizator in najboljši govornik njenih shodov, politični poročevalec na rednih strankinih sestankih in kandidat ob volitvah.

Kristanovo politično delo pa se prepleta od trenutka, ko se je zagnal v delavsko gibanje, s pisateljskim snovanjem. Odpor zoper preživelo družbo in njeno nasilje, ki je privedel E. Kristana kot mladega častnika v vrste socialno demokratičnega delavstva, ga navdaja tudi pri leposlovnem in kritičnem delu. Kot pesniški učenec naprednih in borbenih evropskih pesnikov v pesništvu zlasti Čeha Macharja in Antona Aškerca, v dramatiki Norvežana Ibsena, v pripovedništvu pa Francoza Zolaja, pojmuje Kristan umetnost kot svojstven, vendar nedeljiv odsek enotne bojne črte delavstva in izobraženstva zoper kapitalistične oblike življenja. »Niti pravica ne prihaja sama in ne svoboda,« je zapisal Kristan ob svoji 70 letnici in dodal: »Delati je treba zanjo in bojevati se kakor od začetka sveta.« In to spoznanje navdaja Kristana leposlovca. Zato je zavestno upodabljal v leposlovnih delih posamezne oblike tega boja. Žal, da je bila njegova ustvarjalna moč prešibka in njegovo dojemanje življenja preveč shematično, tako da ni mogel dati svojim leposlovnim zasnovam krvi in duha ter so ostale kljub velikemu hotenju prevečkrat blede in abstraktne pesniške razprave o konkretnih in perečih življenjskih problemih. Ta vtis povzroča tudi Kristanov literarni jezik, ki je zlasti v njegovih dramah pravilen in tekoč, a vendar suhoten in brezbarven. V zboru slovenskih pesniških impresionistov v prvem desetletju našega stoletja je Kristan samosvoj literarni delavec, ki se je kljub osebnemu in političnemu prijateljstvu z Ivanom Cankarjem zavestno upiral opojnemu vplivu njegovega sloga in jezika, čeprav je idejno in vsebinsko upodabljal iste ali vsaj sorodne motive.

Jeseni 1912. l. je Kristan potoval v Severno Ameriko k našim izseljencem, da bi jih politično prebudil in organiziral, in 1914. l. se je tik pred prvo svetovno vojno preselil k njim. Tam je urejal Družinski koledar in delavski list Proletarec. Bil je učitelj mladih delavskih pesnikov in organizatorjev. Med vojno je ustanovil Slovensko republikansko združenje v Ameriki in se boril zoper velikosrbsko centralistično krfsko deklaracijo, zahtevajoč, da se Jugoslavija uredi v federativno in demokratično republiko. Po vojni se je vrnil v domovino in bil izvoljen v ustavotvorno skupščino, kjer se je izrekel za republiko, ločitev cerkve od države in popolno agrarno reformo. Že 1921. l. se je vrnil kot jugoslovanski izseljeniški odposlanec v Ameriko. L. 1927. so ga odpustili iz državne službe. Po odpustu se je skromno preživljal s krčmarstvom, pozabljen doma in zapuščen v Ameriki, dokler ga ni 1937. leta povabila Cankarjeva ustanova v Clevelandu, naj prevzame uredništvo Cankarjevega glasnika, mesečnika za leposlovje in pouk. Uredil je štiri letnike tega najpomembnejšega kulturnega in političnega obzornika naših izseljencev z mislijo, ki jo krepko označujejo njegove besede, zapisane ob španski katastrofi 1937. l.: »Ni čas za obup, ampak za trdnejše delo in svetlejši pogum.« Vsaka vrstica revije, v kateri je Kristan sodeloval nele kot urednik, temveč kot epik, dramatik in publicist, je oznanjala našim izseljencem v najtemnejših dneh človeške zgodovine od 1937. do 1942. l. spoznanje delovnega ljudstva vsega sveta, ki ga je Kristan takole označil: »Stari svet je razdejan, predvojna družba je mrtva in nikdar več ne vstane. Od najširših ljudskih plasti je odvisna bodočnost človeštva.« V tem spoznanju je širil med našimi izseljenci propagando za cilje Osvobodilne fronte in za demokratično ter federativno preobrazbo Jugoslavije. V decembru 1942. je bil predsednik in glavni poročevalec Slovenskega narodnega kongresa v Clevelandu. Njegovo delo med osvobodilno borbo je nagradila vlada FLRJ z visokim odlikovanjem.

Kristan je pričel svojo pesniško pot s programatičnimi pesmimi v miselnosti in slogu Macharja in Aškerca, ne da bi bil dosegel njuno oblikovno jasnost in miselno rezkost. Od 1899. do 1900. l. je izdal 8 zvezčičev pesmi, ki jih je krstil z neznačilnim imenom Žarki in snežinke. V trdih in retoričnih verzih je prikazoval osebna in socialna doživetja, oznanjal zmago delovnega človeštva in njegovo miselno ter družbeno osvobojenje. Kasneje je svoj verz močno ogladil in kultiviral, tako da mu zveni v epski pesnitvi Vitez Ivan 1907. l., v simbolni drami Kraljevanje 1910. leta in v zgodovinski drami Ljubislava ter v epskih pesnitvah, ki jih je priobčil v Cankarjevem glasniku, samostojno, čeprav še vedno nekoliko shematično in topo.

Tudi Kristanovo pripovedniško delo je kakor njegova poezija povezano z njegovim političnim hotenjem in včasi tudi z njegovimi dnevnimi nalogami, saj je večkrat nastalo iz nujne potrebe po primernih listkih za razna politična glasila, ki jim je bil Kristan urednik. Napisal je pa tudi več povesti, ki razodevajo s slogom in z vsebino, da je reševal v njih ne le socialne, temveč tudi umetniške naloge. Med njimi sta najpomembnejši utopistična povest Pertinčarjevo pomlajenje 1914. l. in roman iz življenja naših izseljencev: Julkina zmota, ki je izhajal v petih letnikih Cankarjevega glasnika. Toda tudi v teh delih nas ne objameta vroče življenje in neposredna življenjska stvarnost, temveč hladno, preveč miselno ozračje, ki povzroča, da ne moremo zaživeti s podobami pisateljeve domišljije, čeprav nas mikata snov in ideja.

Največje pisateljske uspehe je dosegel Kristan kot dramatik in gledališki kritik. Za njegovo pojmovanje dramatike in dramatično tvornost sta značilni dve stvari. Po Henriku Ibsenu, analitiku nagibov in strasti evropske meščanske družbe, je povzel misel, da je edina naloga dramatike »slikati ljudi«. Ljubezen za praktično gledališko delo, ki ga je po pravici pojmoval kot eno najmočnejših oblikovalnih sil sedanje dobe, ga je pa vodila do tega, da je kot učitelj v delavsko dramatični šoli, kot odbornik Dramatičnega društva in kot neoficialni dramaturg ljubljanskega gledališča do dobrega spoznal dramatsko tehniko in zahteve odra. O dramatiki je razpravljal tudi v posebnih člankih in pisal za Rdeči prapor in Zarjo temeljita in obširna gledališka poročila. Prevajal je tudi Ibsenove drame in drame mnogih drugih evropskih dramatikov. Zato je v drami ustvaril svoja najboljša dela in je nedvomno poleg Ivana Cankarja naš najizrazitejši dramatik.

V prvi svoji drami Volja 1902. leta prikazuje Kristan v gostobesednem slogu, ki spominja bolj na dunajske dekadentne dramatike kakor na Ibsenovo nordijsko jedrnatost in odrezavost, zmago volje zdravega naravnega dekleta zoper voljo dekadentne in intrigantske mačehe. Dejanje se vrši v slovenski tržaški družbi konec stoletja, vendar ne kaže nobenih družbenih in pokrajinskih značilnosti.

Že omenjena historična tragedija Ljubislava hoče prikazati rešitev konflikta, ki je nastal v slovenski vodilni družbi ob stiku z germanskim krščanstvom v podobi, ki se zdi Kristanu resničnejša, kakor je Prešernova rešitev tega problema v Krstu. Slovenska svečenica Ljubislava se pokristjani zato, ker se zaljubi v ujetega tujca, redovnika, in ga reši, presunjena od ljubezenske strasti.«

V drami Kato Vrankovič 1910. leta je poskusil Kristan ustvariti slovensko politično tragedijo. Ljudski politik, ki hoče zbuditi v ljudstvu voljo po svobodi in socialni pravici, se zruši, ko zve, da je njegov vzgojitelj oslepari in oropal svoje rojake. Vzgojiteljeva davna krivda ohromi Vrankoviča in odvzame vsaki njegovi besedi moralno moč in vsakemu njegovemu dejanju socialno in politično upravičenost, tako da klone tik pred zmago.

Simbolna drama Kraljevanje 1910. leta je, kakor smo omenili, nadaljevanje alegorične pesnitve Vitez Ivan. Junak se je prebil po hudih preizkušnjah mimo bogastva, dela, ljubezni in smrti v deželo svobode. Drama Kraljevanje prikazuje, da je individualistično stremljenje po svobodi krivično, ker je začetek novega tiranstva. Vitez Ivan je strmoglavil nasilnika, pa se je zavihtel v istem trenutku na njegov prestol, ne da bi bil ostal zvest ljudstvu, ki mu je pomagalo do zmage. Zato se mu ljudstvo upre in ga zavrže.

Tudi drama Samosvoj 1910. leta upodablja isto misel v moderni obliki. Veleposestnik in arheolog Rome se polasti iz neugnane volje po znanstvenem spoznavanju zemlje kmeta Komarja, v kateri so dragocene starine. Toda ljudstvo uniči njegove znanstvene izsledke. Celo individualni znanstveni napor je brezuspešen in nesmiseln, ako ni posvečen reševanju občih življenjskih nalog in potreb.

V drami Tovarna 1912. leta je Kristan plastično in ostro prikazal nasprotje med produktivnim delom in kapitalom.

Napisal je tudi več satiričnih in socialnih enodejank, troje iz domačega, dvoje iz ameriškega življenja.

Kljub estetskim pomislekom in življenjskemu prahu, ki je legel nanje, bi nekatere Kristanove drame zaslužile, da jih ob pesnikovi 80 letnici temeljiteje ogledajo naši dramaturgi in režiserji ter se posvetujejo s samim seboj in z drugimi veščimi ljudmi, ali ne bi bilo primerno, da jih uprizore v naših gledališčih. Nedvomno pa je, da moramo izdati brž ko mogoče v posebni knjigi izbor Kristanovega publicističnega in leposlovnega dela.

Ob osemdesetletnici lahko Etbin Kristan mirno in ponosno premišlja o svojem življenjskem delu. Več kakor pol stoletja se je boril med svojim ljudstvom, da bi v njem zmagalo spoznanje, da potrebuje človeštvo drugačne družbene ureditve, kakor je bila ta, kot mu jo je vsilil brezobzirni kapitalizem. Zato se ga te dni hvaležno spominja svobodna domovina.

A. Slodnjak

V sredo je bila v Drami premiera drame A. N. Afinogenova »V tajgi«.

DNEVNE VESTI

KOLEDAR

Petek, 18. aprila: Apolonij, Konrad.
Sobota, 19. aprila: Timon.

SPOMINSKI DNEVI

18.—19. aprila 1942. — Težki boji prvih primorskih partizanov na Nanosu.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Druga državna lekarna, Dunajska cesta 6; lekarna Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

VAŽNI TELEFONI

Oddelek za notranje zadeve — Uprava Narodne milice: dežurna služba	31-00,	21-00
Gasilska milica in Reševal. postaja		44-44
Ministrstvo za notranje zadeve		53-41—43
Bolnišnica		53-81
Kolodvor, glavni		27-68
Putnik	24-72,	20-32
Turisthotel		24-36
Gledališče, Narodno, uprava		45-26
drama		34-02
opera	34-01,	25-24

RAZSTAVE IN MUZEJI

V petek ob 18. uri bo v Jakopičevem paviljonu odprta razstava tiska in drugega gradiva, ki se nanaša na 10. obletnico KPS.

Razstava slikarstva in kiparstva narodov Jugoslavije v Ljubljani je podaljšana do nedelje, 20. aprila, polovična vožnja pa velja samo še do 18. t. m.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI

Drama

Petek, 18., ob 20: Ostrovski: Še tak lisjak se nazadnje ujame. Red K.

Sobota, 19., ob 20: Shaw: Hudičev učenec. Red F. (V prodaji 33 parternih in ložnih ter 68 balkonskih in galerijskih sedežev).

Nedelja, 20., ob 20: Afinogenov: V Tajgi. Izven.

Ljubljanska Drama pripravlja Žižkovo »Miklovo Zalo«. Nastopa velik del dramskega ansambla, sodeluje operni zbor in orkester. Predstave bodo v opernem gledališču.

Opera

Petek, 18., ob 19.30: Dvořak: Rusalka. Red C. Gostovanje Zlate Gjungjenac.

Sobota, 19., ob 19.30: D. Švara: Veronika Deseniška. Red M. (V prodaji 67 part. in ložnih ter 174 balkonskih in galerijskih sedežev).

Nedelja, 20., ob 19.30: Dvořak: Rusalka. Red N. Gostovanje Zlate Gjungjenac. (V prodaji 84 parternih in ložnih ter 172 balkonskih in galerijskih sedežev).

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 19., ob 20: Br. Nušić: »Ujež«, petdeseta predstava.

Nedelja, 20., ob 20: Br. Nušić: »Ujež«, zadnjič.

LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

Petek, 18., ob 20: Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Premiera. Režija Mr. Fedor Gradišnik.

Nedelja, 20., ob 20: Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Drugič.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Petek, 18. Zaprto.

Sobota, 19., ob 20: Gabbejeva: »Mesto mojstrov«, premiera, Izven.

Nedelja, 20. ob 15. Puccini: »Madame Butterfly«. Znižane cene. Izven; ob 20. Žižek: »Miklova Zala«. Izven.

•

Mirnodobne vojne invalide obveščamo, da je dosedanje Združenje mirnodobnih vojnih invalidov z vsem članstvom vključeno v Glavni odbor vojnih invalidov Jugoslavije, ker je omenjeno združenje nehalo obstajati. Zaradi tega naj se mirnodobni vojni invalidi glede pridobivanja invalidskih pravic, kakor tudi v vseh ostalih vprašanjih, v bodoče obračajo na najbližje odbore vojnih invalidov, ki bodo glede tega dobili potrebna navodila. Glavni odbor vojnih invalidov Jugoslavije v Beogradu.

V pisarni prosvetnega odseka pri OLO Kočevje je tov. Briški Jakob iz Kočevja podaril 2000 din za sledeče ustanove: 500 din za dom igre in dela in 500 din za 500 din za dom tore in dela in 500 din za F. d. Bračič v Kočevju. Imenovanemu izrekamo vsi zahvalo in želimo, da ga tudi drugi posnemajo. 845-n

Družina Vrviščar, Gerbičeva ul., je darovala 100 din za glasbila slepim otrokom namesto venca na grob Sonje Vidmarjeve. Iskrena hvala! 844-n

KONCERTI

Opozarjamo na dva koncerta v teh dneh. Jutri ob 18. bo v Filharmoniji nastop Glasbene šole iz Maribora in v ponedeljek ponovitev Ženina mrtvaka, Dvořakove balade za soli, zbor in orkester v Unionu. Vstopnice v Matični knjigarni. 843-n

Službene objave

OPOZORILO GLEDE ODDAJE OTROK V ZAVODE

Kadar posredujemo oddajo otrok v zavode, se redno dogaja, da OLO pripeljejo otroke zdravniško nepregledane v zavod. Ker je to velika nevarnost za ostale otroke v zavodu, obenem pa tudi nepoznanje otrokovega zdravstvenega stanja, lahko povzroči škodo tudi otroku, naročamo vsem OLO, da dajo za zavode določene otroke temeljito zdravniško pregledati v najbližjem dispanzerju, v drugi zdravstveni ustanovi ali pri navadnem zdravniku. Vsak otrok naj prinese zdravstveni izvid s seboj v zavod. — Iz pisarne Ministrstva za soc. skrbstvo.

TURIZEM

Oskrbovane planinske koče

JULIJSKE ALPE:

Koča pod Bogatinom, 1513 m, upravljana po planinski skupini FD »Sloga« Bohinj—Srednja vas, 2 jedilnici, skupno ležišče za 20 oseb, 8 sob z 20 posteljami.

Staničeva koča, 2332 m, upravljana po planinski skupini FD Dovje—Mojstrana, 2 jedilnici, 20 skupnih ležišč, 5 sob s 14 posteljami, oskrbovana samo za čas Triglavskega smuka in izključno za tekmovalce.

Koča v Krnici, 1218 m, upravljana po planinski skupini FD Kranjska gora, 1 jedilnica, 15 skupnih ležišč, 4 sobe z 10 posteljami, oskrbovana samo ob nedeljah in praznikih, po možnosti tudi med tednom.

Koča na Gozdu, 1226 m, upravljana po planinski skupini FD Kranjska gora, 1 jedilnica, 20 skupnih ležišč, 6 sob s 14 posteljami, oskrbovana samo ob nedeljah in praznikih, po možnosti tudi med tednom.

Erjavčeva koča na Vršiču, 1515 m, upravljana po planinski skupini FD »Joža Gregorčič« Jesenice, 1 jedilnica, 15 skupnih ležišč, 6 sob s 15 posteljami, oskrbovana samo ob nedeljah in praznikih.

Planinska koča Tamar v Planici, 1108 m, upravljana po planinski skupini FD Rateče—Planica, 1 jedilnica, 20 skupnih ležišč, 2 sobi z 8 posteljami.

KAMNIŠKE ALPE:

Koča pod Storžičem, 1150 m, upravljana po planinski skupini FD Tržič, 1 jedilnica, 10 skupnih ležišč, oskrbovana ob nedeljah in praznikih.

Dom na Krvavcu, 1700 m, upravljana po planinski skupini fizkulturnega okrožja Kranj, 1 jedilnica, 25 skupnih ležišč, 5 sob z 20 posteljami.

Dom v Kamniški Bistrici, 601 m, upravljana po planinski skupini fizkulturnega okrožja Ljubljana, 1 jedilnica, 18 skupnih ležišč, 12 sob z 38 posteljami.

Zavetišče na Veliki planini (tri pastirske koče), 1558 m, upravljana po planinski skupini fizkulturnega okrožja Ljubljana, 13 skupnih ležišč.

Mozirska koča na Golteh, 1344 m, upravljana po planinski skupini SFD »Kladivar« v Celju, 1 jedilnica, 20 skupnih ležišč, 2 sobi z 10 posteljami.

POHORJE:

Mariborska koča, 1080 m, upravljana po planinski skupini fizkulturnega okrožja Maribor, 2 jedilnici, 8 sob s 50 posteljami.

Planinka (Ruška koča), 1249 m, upravljana po planinski skupini FD Ruše, 1 jedilnica, ležišča še ne urejena.

Koča nad Šumnikom, 1125 m, upravljana po planinski skupini FD Ruše, 2 jedilnici, 4 sobe s 15 posteljami in skupno ležišče za 15 oseb — vendar šele pripravа.

Zavetišče na Pesniku, upravljana po planinski skupini fizkulturnega okrožja v Mariboru, na razpolago 40 skupnih ležišč.

Koča Planinc-Tajzl, upravljana po planinski skupini FD Vuzenica, 1 jedilnica, 2 sobi z 11 posteljami.

ZASAVJE:

Koča na Sv. Gori, 849 m, upravljana po planinski skupini FD Zagorje, 2 jedilnici, 50 skupnih ležišč.

Dom na Mrzlici, 1119 m, upravljana po planinski skupini FD »Rudar« v Trbovljah, 2 jedilnici, 20 ležišč.

Fizkultura in sport

Cross v severnem delu Ljubljane

Cross v severnem delu mesta bo v nedeljo 20. t. m., in sicer za Bežigradom na stadionu ob Tyrševi cesti, za Spodnjo Šiško na stadionu ob kamniški progi, za Zgornjo Šiško pa na stadionu ob Vodnikovi cesti.

Prijave tekmovalcev se sprejemajo od 8 zjutraj na licu mesta in se zaključijo brezpogojno ob pol 9, ker bo start točno ob 9. Slačilnice bodo na stadionih, razen za Bežigradom, kjer bo slačilnica v IV. ženski gimnaziji ob Vodovodni cesti.

Dolžine prog znašajo za moške: od 19.—35. leta 2500 m, od 35. leta dalje 2000 m, od 17.—18. leta 1500 m in od 14.—16. leta 1000 m; za ženske: od 18.—35. leta 1000 m, od 16.—17. leta 800 m in od 35. leta dalje 600 m.

Sindikalni, mladinski in terenski fizkulturni aktivi naj startajo na najbližjem stadionu. — FD Triglav.

Prvo kolo namizno teniškega ligaškega tekmovanja

FZS — odbor za namizni tenis, objavlja žreb prvega kola ligaškega tekmovanja za 20. t. m.: moški: FD Železničar : FD Polet, FA Trgovska akademija Lj. : FD St. Vid, FD Enotnost : FD Krim, FD Kranj : FD J. Gregorčič, prost je FD Kladivar; ženske: FD Železničar : FD Polet, FD Enotnost : FD Krim in FD Kranj : FD J. Gregorčič, prosta FA Trgovska akademija in FD Kladivar.

Igra se v prostoru prvoimenovanega društva ob uri, ki jo sporazumno določita nasprotnika. Ponovno se opozarjajo okrožni oz. okrajni referenti za namizni tenis, da določijo sodnika ter po odigranem dvoboju pošljejo izčrpna poročila najkasneje do torka 22. aprila na FZS — odboru za namizni tenis. Žrebanje drugega kola bo v torek 22. aprila na FZS. Eventualne želje naj pošljejo sodelujoča društva prav tako do 22. aprila.

Namizno teniško prvenstvo okraja Jesenice

Okrajni fizkulturni odbor Jesenice razpisuje za soboto 19. aprila okrajno namizno-teniško prvenstvo, katerega izvedba je poverjena FD »Joža Gregorčič«. Igra se v naslednjih disciplinah: moštva (3 igralci), moški posamezno, ženske posamezno, mladinci posamezno (letnik 1929 in mlajši), moške dvojice, mešane dvojice.

Turnir se prične v soboto ob 16 in se konča ob 21. Igrali bodo v dvorani Fizkulturnega doma na Jesenicah. Prvo- in drugoplasirani v vsaki disciplini prejmejo diplome. Pravico nastopa imajo vsa fizkulturna društva jeseniškega okraja. Prijave se sprejemajo do pričetka turnirja.

Nogometaši KNOJ-a med seboj

Nogomet se poleg šaha v vojaških edinicah zavzel največji razmah. Tekme, ki jih zdaj igrajo edinice med seboj, so vse v okviru izbirnih tekmovanj za določitev najboljše enajstorice. Tako bo v soboto 19. t. m. ob 15 na igrišču FD Enotnosti ob Tyrševi cesti pokalna nogometna tekma med graničarji KNOJ-a in garnizonom KNOJ-a iz Ljubljane.

◆

Fizkulturna zveza Slovenije — strelski odbor. Strelci in ostali fizkulturniki, zlasti pa mladinci in mladinke, ki so se lani udeležili parade ob priliki fizkulturnega dne, naj pridejo v soboto 19. t. m. ob 16 na vojaško strelišče na Dolenjski cesti v svrho nadaljnjega vežbanja za bodoče svečane prireditve. Od 21. t. m. dalje bodo dnevno vaje od 16—18, oziroma po dogovoru. Vsa društva in aktivi so dolžni poslati čim večje število svojih članov. Referent za streljanje.

Nogometni odbor pri GO FZS. Program prvenstvenh tekem 20. t. m.: v **Ljubljani**, igrišče Enotnosti, ob 17 Enotnost : Krim, služb. Stanković; v **Trbovljah** ob 16 Rudar : Kladivar, služb. Slamič. Program 27. t. m.: Rudar : Triglav, Kladivar : Enotnost. Na znanje se vzameta odpovedi sodelovanja v prvenstvenem tekmovanju FZS FD Kranja in J. Gregorčič. V zvezi s tem se obveščajo društva, ki bi morala odigrati z imenovanima prvenstvene tekme, da lahko izrabijo prosti termin za odigranje prijateljskih tekem. Obveščajo se vsa društva, da morajo pred tekmo predložiti službujočemu odborniku FZS fizkulturne legimacije. Društva naj prijavijo nogometaše za tekmovanje za fizkulturni znak, ker po 1. aprilu 1948 ne bo smel nastopati v prvenstvenem tekmovanju, kdor si ni priboril fiz. znaka. Registrirajo se rezultati prvenstvenih tekem 13. t. m. Krim : Kladivar 0:3, Enotnost : Triglav 2:0, Rudar : Železničar 3:0 p. f. Poverjenik.

Poverjeništvo za nogomet okrožja Ljubljana objavlja, da so vse prvenstvene tekme kamniške skupine, določene za 27. t. m., preložene na dan 4. maja. Na isti datum se odreja tudi pričetek tekmovanja prvih, rezervnih in mladinskih moštev. Vsa društva, ki še niso dostavila spiskov verificiranih igralcev in imena službujočega odbornika za prv. tekme, naj to takoj store. — Sekretar.

FD Krim — nogometni odsek. Danes obvezen sestanek vseh nogometašev ob pol 10. Po sestanku odborova seja. Tajnik.

Navodilo za razdeljevanje betonskega železa, cementa, ravnega stekla in rezanega lesa za izvajanje gradbenega plana v letu 1947

Po naredbi Vlade FLRJ o planski razdelitvi gradbenega materiala in sicer betonskega železa, cementa, ravnega stekla in rezanega lesa, potrebnega za izvršitev investicijskega plana v l. 1947., izdaja Planska komisija LRS za razdeljevanje navedenega materiala sledeča navodila:

1. Koristniki kontingentov.

Kontingente navedenega materiala, dodeljene Vladi LRS, bo Planska komisija LRS v skladu z investicijskim planom in prioriteto gradenj razdelila na sledeče koristnike kontingentov:

a) Predsedstvo vlade,
b) Ministrstvo za gradnje,
c) Ministrstvo za industr. in rudarstvo,
d) Ministrstvo za kmet. in gozdarstvo,
e) Ministrstvo za trgovino in preskrbo,
f) Ministrstvo za notranje zadeve,
g) Okrajne ljudske odbore.

2. Izkoriščanje kontingentov.

a) Kontingenti Predsedstva vlade se izkoriščajo za ona gradbena dela, ki jih ustanove in podjetja pod upravno-operativnim vodstvom Predsedstva vlade in ministrstev, ki niso navedena kot samostojni koristniki kontingentov, izvršujejo v svoji režiji. S temi kontingenti razpolaga Planska komisija LRS.

b) Kontingenti ministrstva za gradnje se izkoriščajo za vsa gradbena dela zveznega značaja, vštevši gradnje Glavnega odbora sindikatov in Državnega zavoda za socialno zavarovanje, za vsa gradbena dela republiškega značaja, ki jih po nalogu ministrstva za gradnje izvršujejo republiška, okrajna, krajevna in zasebna gradbena podjetja ter za svoje investicije republiških gradbenih podjetij.

Pri razpolaganju s temi kontingenti mora Ministrstvo za gradnje upoštevati količine gradbenega materiala, ki so od Zvezne planske komisije določene za gradbena dela po zveznem investicijskem planu.

Zvezne ustanove in podjetja, ki grade v svoji režiji, se oskrbujejo z navedenim materialom po naredbi vlade FLRJ iz kontingentov zveznih ministrstev.

c do f) Kontingenti navedenih ministrstev se izkoriščajo za ona gradbena dela, ki jih ustanove in podjetja pod upravno-operativnim vodstvom teh ministrstev gradijo v svoji režiji.

g) Kontingenti okrajnih ljud. odborov se izkoriščajo za vsa gradbena dela po okrajnih investicijskih planih, vštevši obnovo šol in podeželja in za vsa izvenplanska dela zadružnih in množičnih organizacij in zasebnikov.

Delitev teh kontingentov izvršujejo okr. ljudski odbori, ki so dolžni zagotoviti ta material predvsem za prioritetna dela po okrajnih investicijskih planih. Ti kontingenti niso namenjeni za široko potrošnjo.

Koristniki kontingentov smejo izdajati dispozicije za te kontingente le v okviru njim dodeljenih količin materiala in morajo dispozicije celotnih količin javiti Planski komisiji LRS v roku, ki bo določen ob sporočitvi o dodeljenih kontingentih. — Podpredsednik ing. Turnšek Viktor, l. r.

V domu koroške mladine

Počasi se iz popkov na drevju izvija svetlozeleno listje. Bezeg v radovljiških vrtovih nastavlja cvetje, s polj diši po sveže zorani zemlji. Na planinah je še sneg.

Krajnerjeva Ivanka, ki je v učilnici igrala klavir, se je zazrla skozi okno. »Gotovo je tudi pri nas že pomlad. Na Koroškem je še lepša ko tu.« Šestnajst deklet se je zamislilo. Šestnajst gojenk »doma koroške mladine« v Radovljici se je spomnilo na domačo, na koroško pomlad.

— Kdaj bomo lahko pogledali domov brez zaprek in brez strahu, da nas tam odvlečejo v zapore? —

Šestnajst deklet in osemnajst fantov, ki so jeseni 1945. prišli v Radovljico in so stari zdaj povprečno od petnajst do osemnajst let, nestrpno čaka priključitve Slovenske Koroške k Jugoslaviji. Prišli so v slovenske šole. Zato so tu, ker na Koroškem Slovenci nimajo svojih šol in ker jim ne dajo tega, za kar so se borili in umirali kot partizani, talci in v zaporih. Doma so mladi Korošci večinoma v Podjuni, v Rožanski in Ziljski dolini. Ko bodo doštudirali, se bodo vrnili domov. Nekateri pa se nameravajo vrniti na Koroško po priključitvi in bodo potem študirali doma.

Ivanka je zaigrala »Gor čez izaro«. Ko je vstala od klavirja, je bila v njenem obrazu neotroška žalost. Ivankin oče je v zaporih. Že več kot eno leto. Prej je bil zaprt v Celovcu, od januarja letos pa je v Grazu. Dobil je dve leti ječe, ker je zaveden Slovenec, pa ga je nekdo ovadil, češ, da je skrival orožje. Doma nimajo ničesar svojega, živeli so od očetovega zaslužka. Zdaj, ko tega ni, se za dom žrtvuje Ivankina sestra. Ivanka mi je pokazala sestrino pismo: »Pošiljamo Ti atovo pismo. Tvojega je sprejel. Ne moreš si misliti, kako je ponosen nate, ki si v svobodni Jugoslaviji. Občuduje Te, ko tako lepo pišeš in že toliko znaš. Težko čaka priključitve Koroške k Jugoslaviji in tudi Tebe bi rad zopet videl... Tebi je lepše ko nam. Vedno moramo biti pripravljeni na fašistične izpade. Ne dajo nam miru. Toda tudi mi ne bomo odnehali. Hočemo k Jugoslaviji...« Anica je šivilja, hodila je v nemške šole, vendar piše slovensko skoraj brez napak. »Doma smo vedno govorili slovenski in pri drugih hišah prav tako. Stare ženice nemški niti ne znajo.«

Oče Smolnikove Pepce je bil v celovških zaporih, brat pa pri partizanih. Kobelova Rezka iz Pogrč v Podjuni je izgubila v borbi za svobodo tri brate, Janeza, Franceta in Stanka. Doma ima samo še mamo in sestro, ki sta ji pisali pred kratkim, da je na Koroškem hudo. Sestra je omenila, da bi ji rada pisala o vsem, kar se dogaja, pa ne upa. Boji se cenzure in orožnikov, ki jima z materjo ne dajo miru. Čužejeva Pepca iz Št. Jakoba v Rožu bo šla v trgovsko šolo. Po končanem šolanju se bo vrnila na Koroško. Delati želi pri pokrajinskem ali okrajnem odboru Osvobodilne fronte. Tudi oče Cankarjeve Mojcke iz Podrožce je bil partizan. »Saj ni bil samo on,« pravi Mojca, »mnogo naših ljudi je šlo v partizane«.

Sienčnikovi Gretici je pisal njen brat Cvetko med drugim tudi, kaj vse počenjajo nemčurji s Slovenci in kako se godi slovenski mladini v šolah. »V nedeljo smo imeli v Dobrlivesi prireditev. Na občini in na pošti smo nalepili slovenska vabila. Pa so nam jih v dveh dneh nemčurji vsa odstranili. Pri nas v šoli je vse nemško, a smo skoraj sami slovenski otroci. Samo dve uri na teden imamo slovenščino. V šoli nas Slovence otroci nemčurjev zmerjajo z banditi. Mene so zmerjali tako, da je že moral oče pa nas preganjajo. Ko je oče, ki dela poseči vmes. — Srečna si, ker si v slovenski šoli...«

[illegible]

Mati Kuharjeve Zofke je bila pri avtomobilskem napadu v Celovcu težko ranjena. Slabotna in bolna je prišla pred nekaj dnevi iz bolnišnice, je Zofki sporočil oče. Zofkina mati in brat sta bila partizana. Zofki, ki je bila med tem sama doma, je ostala v spominu posebno borba, ki je bila na njenem domu. Tako je bilo po njenem pripovedovanju.

»Mati in starejši brat sta bila v partizanih. Za očeta že dolgo nismo vedeli. Nekega večera so prišli k nam partizani, med njimi tudi naša mati. Trudni od naporne hoje so nameravali počivati. V vasi pa je bil izdajalec. Zjutraj je bila naša hiša obkoljena. Bila je huda borba, nekaj partizanov je padlo, ostale pa so ujeli. Med njimi tudi našo mater. Nemci so streljali tudi name, ki sem pestovala malega bratca, pa me niso zadeli. Potem so mater odpeljali v celovške zapore. Z bratcem, ki je star zdaj devet let, sva skrbela za dom. Pomagali so nama člani Osvobodilne fronte. Zdaj hodi brat v šolo, kjer se mora učiti nemščine. Doma pa ga učijo brati in pisati po naše.«

Vogličeva Dora je v internatu edina Primorka. Najmlajša je in doma nekje pri Trstu. »V Sloveniji je dobro. Pri nas pa ni tako,« pravi. »Moj oče in brat sta bila v partizanih, zdaj na Jesenicah, pogledal domov, so ga

Krajnerjeva Ivanka igra na klavir in misli na dom

zaprli. Dva meseca je bil v ječi«. Dora in mlade Korošice se dobro razumejo. Vse hrepenijo domov, v kraje, kjer se je zavedno ljudstvo borilo za svobodo, ki mu jo še vedno kratijo.

Iz dekliške učilnice je razgled na planine, na okolico Radovljice in na velik vrt, ki spada k internatu ter ga obdeluje mladina. Vsak ima svoj košček grede, tudi fantje. Dobili so knjige, iz katerih se učijo umnega vrtnarstva. Na vrt so zelo ponosni. Pridelati hočejo mnogo zelenjave, s katero

Cankarjeva založba sporoča, da je izšla brošura

Marx-Engels:

MANIFEST KOMUNISTIČNE PARTIJE

55 strani. Cena 7 din

DRŽAVNI KINEMATOGRAFI

LJUBLJANA UNION: sovjetski umetniški film »Pesnikova mladost«, tednik. — Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.

SLOGA: sovjetski film »Georgij Saakadze«, tednik. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.

KODELJEVO: sovjetski film »Jugoslavija«, tednik. Predstava ob 20.

MARIBOR ESPLANADE: sovjetski film »Veliki preokret«, tednik. — GRAJSKI: francoski film »Gospod Hektor«, tednik. Predstave ob 16.30, 18.30 in 20.30.

Preskrba

DELITEV SUHEGA MESA IN MESNIH KONZERV

Gospodarski oddelek v Ljubljani obvešča potrošnike, da prejmejo v soboto, 19. t. m. od 8.—12. in od 14.—17. uro suho meso in mesne konzerve na odrezke živilskih nakaznic in sicer:

TD I in III, odrezek TD 103 april, 30 dkg suhega mesa,

SD I in III, odrezek SD 203 april, 225 gramov mesnih konzerv,

LD I in III, odrezek 303 april, 225 gr mesnih konzerv,

Nav. I in III, odrezek 403 april, 150 gr mesnih konzerv,

Doj. I in III, odrezek 503 april, 150 gr mesnih konzerv,

OM. I in III, odrezek 603 april, 150 gr mesnih konzerv.

Suho meso in mesne konzerve bodo delile vse poslovalnice mestne klavnice, prodajalne ČLO, mesarji objavljeni v dnevnih časopisih 26. marca in mesarja Hribar Matija ter Stanič Lojze.

Mesarji prevzamejo suho meso v mestni klavnici v petek, 18. t. m. od 8.—12. — Mesne konzerve pa prevzamejo še istega dne v skladišču »Prehrane« (Gregorc), Tyrševa od 14. ure dalje.

Cena mleti svinjini je din 32.50 za 1 kg netto

VRNITEV SODOV »PREHRANI«

Vse naše odjemalce, ki posedujejo naše sode za olje, pozivamo, da jih brezpogojno takoj vrnejo. — »Prehrana«, trg. podjetje, Ljubljana.

VAŽNO OPOZORILO PREBIVALCEM ČLO — RAKOVNIK

Vsi upravičenci za sprejem dodatnih živilskih kart TD, SD in LD se pozivajo, da do sobote t. j. 19. aprila 1947 do 19. ure sigurno predlože potrdila, overovljena od sindikata. Sindikati naj poskrbe, da se ta potrdila upravičencem pravočasno izdajo.

Odsek za preskrbo ČLO Rakovnik.

RADIO LJUBLJANA, MARIBOR IN SLOVENSKO PRIMORJE

569 m/449 m

SPORED ZA PETEK

6.30 Koračnica. Iz naših časopisov. Dnevni spored. 6.45 Zabavna glasba. 7.00 Jutranji koncert. 7.30 Napoved časa, poročila, objave in radijski koledar. 7.45 Pesmi slovanskih narodov. 12.30 Napoved časa in poročila. 12.45 Lahka glasba, mali oglasi in objave. 13.00 Operetna in baletna glasba. 13.30 Gospodarska poročila in objave. 13.45 Skladbe za violo izvaja Srečko Zalokar, pri klavirju spremlja Jelka Suhadolnikova. 14.00 Ruski tečaj Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s SZ. članek: »Mladostna leta Jakoba M. Sverdlova«, Ruski list, 2. zvezek. 14.15 Ruski zbori. 14.30 Napoved časa in poročila. 14.45 Operne medigre. 18.00 Lesjak Emil, pomočnik za plan ministrstva za finance: O rednem poravnavanju obveznosti. 18.15 Na kitaro igra Stanko Prek. 18.30 Iz dela ljudske mladine. 19.00 Pojo vojaški zbori. 19.15 Napoved časa in poročila. 19.30 Lahka glasba, mali oglasi in objave. 19.45 Regulacijska dela na Muri v Razkrižju (ing. Knez Vladimir). 20.00 Sovjetske borbene pesmi. 20.10 Boris Gorbatov: Borec Aleksej Kulikov sprejet v Partijo. 20.30 Večer opernih arij. Sodelujeta: tenorist Mirko Brajnik in basist Ladko Korošec. Igra simfonični orkester Radia Ljubljana, Maribor in Slovensko Primorje, dirigent Samo Hubad. 21.00 Vedno globlje za živim srebrom. 21.30 Skladbe Claude Debussy-ja izvaja pianist dr. Roman Klasinc. 22.00 Prenos vesti Zvezne postaje iz Beograda. 22.15 L. v. Beethoven: Koncert za violino in orkester v D-duru.

Izid žrebanja Državne razredne loterije

Po 1000 din so zadele: 2434, 4410-383, 127, 16578, 327, 433, 17141, 19559, 20269. 24425, 301, 28361, 35579, 631. 325, 36177, 40884, 41927, 363, 46171, 49956, 51442, 54409, 55546, 56871, 61980, 62355, 63850, 733, 65713, 67617, 69523, 71535, 72773, 74313.

Po 2000 din so zadele: 5778, 6913, 9016, 16451, 26691, 193, 29803, 37822, 42988, 44994, 45819, 49877, 54102, 57421, 58479, 73923, 74894, 72030.

Po 4000 din so zadele: 4561, 11458, 15291, 20252, 44171, 372, 49549, 64870, 73447.

Po 6000 din so zadele: 16761, 27529, 28139, 31124, 37824, 41601, 51995, 55445, 57146, 61238, 62875, 666.

Po 6000 din so zadele: 8764, 9071, 10864, 13877, 34567, 36413, 38227, 41378, 725, 67002, 69174.

Po 8000 din so zadele: 11969, 17118, 24595, 43502, 45690, 67574.

Po 10.000 din in več so zadele (vsota v oklepaju): 5600 (12.000), 6172 (30.000), 12087 (30.000), 253 (30.000), 13648 (10.000), 17328 (25.000), 22706 (16.000), 23510 (50.000), 28128 (10.000), 29779 (10.000), 36495 (12.000), 39409 (25.000), 868 (10.000), 47120 (30.000), 50510 (60.000), 52097 (16.000), 58664 (16.000), 63892 (10.000), 613 (10.000), 68298 (12.000), 72369 (30.000).

Po 600 din so zadele: 373, 353, 1818, 2598, 221, 562, 955, 965, 218, 248, 209, 534, 858, 847, 853, 3558, 503, 680, 159, 543, 107, 665, 4909, 940, 236, 746, 901, 936, 908, 720. 5737, 784, 794, 711, 867, 618, 681, 6669, 730, 870, 834, 825, 804, 821, 700, 764, 726, 795, 731, 636, 637, 602, 7203, 131, 479, 183, 164, 161, 419, 030, 464, 486, 238, 143, 8181, 124, 350, 698, 106, 345, 692, 676, 101, 610, 552, 359, 9297, 275, 204, 056, 441, 496, 109, 017, 155, 100, 221, 127, 126, 102, 690, 639, 666, 291, 10433, 11463, 12589, 667, 694, 532, 055, 511, 13268, 498, 442, 422, 425, 482, 418, 468, 497, 485, 401, 233, 257, 261, 14957, 928, 678, 366, 15695, 686, 689, 16544, 565, 593, 558, 17719, 027, 028, 026, 083, 152, 712, 163, 197, 121, 724, 774, 559, 505. 18583, 581, 270, 19963, 553, 910, 20379, 999, 988, 22708, 836, 544, 564, 839, 711, 23938, 943, 945, 936, 591, 364, 363, 24591, 589, 437, 407, 411, 512, 516, 25492, 097, 358, 475, 843, 823, 815, 370, 972, 488, 349, 434, 26508, 226, 542, 274, 27012, 010, 255, 294, 256, 266, 239, 152, 28885, 889, 839, 856, 834, 861, 831, 29129, 108, 909, 30605, 31206, 241, 956, 995, 32963, 997. 705, 982, 480, 445, 455, 488, 436, 418, 412, 759, 33214, 284, 874, 245, 866, 899, 276, 288, 34361, 388, 626, 697, 35208, 305, 283, 36383, 321, 37339, 386, 38258, 983, 977, 969, 299, 39540, 166, 147, 154, 503, 541, 41978, 930, 988, 939, 42921, 43229, 267, 222, 44119, 157, 45954, 864, 995, 096, 100, 044, 873, 966, 981, 46311, 629, 698, 646, 000, 47001, 256, 48508, 589, 49883, 813, 398, 839, 274, 261, 50009, 701, 595, 51563, 596, 564, 53420, 401, 498, 474, 283, 885, 156, 54265, 224, 679, 204, 696, 55444, 438, 56816, 600, 993, 57763, 770, 58783, 750, 273, 59590, 541, 60426, 711, 61939, 975, 62003, 074, 964, 911, 515, 63409, 412, 892, 422, 64323, 386, 304, 352, 741, 65971, 919, 918, 909, 682, 645, 619, 639, 700, 66913, 932, 67449, 493, 769, 198, 68344, 349, 741, 907, 69566, 569, 879, 551, 884, 027, 811, 848, 803, 093, 70276, 295, 285, 291, 752, 774, 71016, 040, 004, 932, 72467, 73343, 330, 510, 74368.

Žrebanje traja še do 25. aprila. Še imate čas, da kupite srečko Državne razredne loterije. Zadnji dan žrebanja bosta izvlečeni dve premiji, in sicer za 600.000 in 300.000 din, in veliko število manjših dobitkov.

IŠČEMO

elektro-strojne inženirje, tehnike, šefe računovodstva, knjigovodje in strokovnjake za nakupe

za električna samostojna podjetja s sedežem v Sarajevu, Banjaluki, Tuzli, Kreki in Mostarju. — Nastop takoj. — Ponudbe poslati Ministrstvu industrije in rudarstva Narodne Republike Bosne in Hercegovine — Direkcija Elektroprivrede — Sarajevo.

bodo zalagali svojo kuhinjo in najlepše rože, ki bodo krasile prostore njihovega »domaca«.

Skoraj vsi mladi Koroški, fantje in dekleta, so že izbrali svoje poklice. Največ se jih je odločilo za učiteljišče. Učili bodo na Koroškem. Kot učitelji bodo lahko dali rojakom največ.

Biser Matevž je dijak četrtega razreda gimnazije. Jeseni bo šel na učiteljišče. Resen fant je. Njegovi bratje Janez, Srečko in Marko so bili pri partizanih, on pa s starši od 1942. do konca vojne v taborišču. Mnogo je prestal, zato še bolj ljubi domačo zemljo in svobodo. Oče Slugovega Jožeta je bil v Dachauu. »Zdaj pa imajo vedno kaj proti njemu. Mogoče so ga celo zaprli, ker že precej časa nisem prejel pošte od domačih«. Petje Tone je prinesel s seboj harmoniko. Ko jim je dolgčas po domu, se zbero v učilnici. Tone zaigra kako domačo, ostali pa pojo in z narodno ter s partizansko pesmijo, ki veruje v svobodo in lepšo bodočnost Koroške, odganjajo domotožje.

Milan in Svitko sta sinova dr. Sienčnika iz Dobrlevesi. Svitko bo strojni inženir. Že zdaj riše razne načrte. S Pušnikovim Nandijem iz Goselne vasi delata modele letal in v modelarstvo uvajata tudi ostale tovariše. Milan bo živinozdravnik, kakor njegov oče. Tudi za pravico in zatirano ljudstvo se bosta Milan in Svitko borila po zgledu svojega očeta. Ko bo Koroška svobodna, bo Milan nadaljeval šolanje doma. Zadnje pismo njune matere je polno lepega pričakovanja. »Mi imamo veliko upanje, da se bo kmalu, prav kmalu podrla ta velika stena med nami. Potem, otroka moja, bo izpolnjena naša največja želja, prišla bo svoboda. Pri nas so časopisi prinesli izjavo maršala Tita o naši Koroški in nemčurjem iz Dobrlevesi so se podaljšali obrazi.«

Izven šole se mladi Koroški učijo v študijskih krožkih. Fantom pomaga v prostem času pri učenju profesor Vodopivec, dekletom pa tov. Glumišičeva. Upravnik internata Maks Žitnik želi storiti za svoje gojence še več, pa ne more, ker je prezaposlen. Vsekakor bi ga morali nekoliko razbremeniti.

Pevski zbor koroške mladine, ki je gostoval tudi v Ljubljani, je ponos internata. Vodi ga profesor Brečko. Učiteljstvo pomaga mladini tudi pri pripravah za kulturne prireditve in pri fizkulturi.

Po končanem šolskem letu bodo šli mladinci na progo Šamac—Sarajevo. Njihovi tovariši, ki so bili na mladinski progi lani, študirajo letos v Kranju in v Ljubljani na višjih razredih gimnazije in na učiteljišču, nekateri pa so že v službi.

Življenje v »domu koroške mladine« v Radovljici je pestro in polno vere v lepšo bodočnost Slovenske Koroške. Bodoči prosvetni delavci, ki se vzgajajo v domu, bodo prinesli svoji zemlji novega duha, novo pesem dela in napredek, ki ga spoznavajo pri nas.

M. P.

Mali oglasi

SLUŽBO IŠČEJO

NATAKARICA, solidna, z znanjem srbohrvaščine in nemščine, želi službo v boljši gostilni ali hotelu. Zupan M., Zagorje ob Savi 99. 8289-1

ŠIVILJA GRE ŠIVAT NA DOM. Sprejme pa tudi službo v šiv. zadrugi ali salonu, najraje v Ljubljani. Cvelbar Marija, Šiška, Černetova 17. 8420-1

SLUŽBO DOBE

LJUBLJANSKA DRAMA sprejme 2 odrska delavca. Nastop službe takoj. 2

PREPROSTO DEKLE za vsa hišna dela, iščem k večji družini. Plača dobra. — Zglasiti se pri Novaku, Gosposka 8, od 11. do 13. in od 18. do 20. 8366-2

POSTREŽNICO, pridno in pošteno, za čas od 8. do 11. ure, sprejme takoj Hočevar, Aleševčeva 37. 8377-2

FOTOGRAFSKEGA POMOČNIKA-CO, dobrega retušerja in operaterja, sprejme takoj Foto-Studio Potrč, Šelenburgova ulica 6. 8355-2

RESNO, POŠTENO DEKLE, lahko tudi starejše, za vsa hišna dela, išče majhna družina z majhnim otrokom. — Mulej Marta, Bled, Mlino št. 110. 8403-2

GOSPODINJSKO POMOČNICO, ljubiteljico otrok, išče za takoj Velnar, Resljeva cesta 4 b. Zglasiti se je med 14. in 15. uro. 8413-2

KROJAŠKEGA POMOČNIKA za žensko delo ali za moška dela, sprejme takoj Sever, Prešernova ul. 5/II. 8404-2

GOSPODINJSKO POMOČNICO, ljubiteljico otrok, k štiričlanski družini išče za takoj Milavec, Naproza, Medvode. 8436-2

GOSPODINJSKO POMOČNICO, staro 30 do 40 let, veščo kuhe, snažno in pošteno sprejme tričlanska družina Ribnikar, Wolfova 3/II. 8444-2

POSTREŽNICO, dvakrat tedensko dopoldne, sprejme M. Bezlaj, Beethovnova ulica 13/III. 8447-2

OPOZORILO!

Vse, ki se pismeno obračajo na nas s prošnjo, naj jim sporočimo naslove malih oglasov prosimo, da priložijo 4 din za odgovor.

Oglasni oddelek SLOV. POROČEVALCA Šelenburgova ulica št. 3

PRODAM

KOZO, dobro mlekarico, prodam. Naslov pri podružnici SP v Kranju. 8308-5

STROJ ZA ŠIVANJE VREČ, primeren tudi za sedlarje, znamke »Adler«, v zelo dobrem stanju, proda Grebenc, Gallusovo nabrežje 39. 8381-5

ŽENSKE ČEVLJE št. 38, popolnoma nove, črne, lak-semiš, prodam. Naslov v ogl. oddelku. Zglasiti se dopoldne. 8380-5

POPOLNOMA NOV KAVČ prodam. Naslov v oglas. oddelku. 8362-5

MOŠKO OBLEKO, novo, najboljše blago (črno) prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 8363-5

JEDILNO MIZO, orehova korenina, raztegljivo in 4 stole prodam. Naslov pove oglasni oddelek. 8385-5

Tovarna glasbil, Mengeš (LRS) sprejme takoj

STROKOVNJAKE

za harmonike, brenkala in godala.

IŠČEMO za takojšen nastop

STROJNEGA INŽENIRJA (po možnosti s prakso v rudniku),

INŽENIRJA KEMIJE,

2 dipl. STROJNA TEHNIKA,

3 DELOVODJE s strojno del. šolo,

izučene strugarje, strojne ključavničarje, kovače, železo-rezkarje, orodne ključavničarje, kalilce, varilce, avtomehanike, modelne mizarje, skobljarje.

Ponudbe Upravi Zasavskih premogovnikov, Trbovlje.

★

Dne 1. avgusta 1944 je padel za svobodo domovine v Ljubnem na Štajerskem naš nepozabni

Hostnik Lojze - Jovo

podpolkovnik

Njegovo truplo bomo prepeljali 18. t. m. v domači kraj Sv. Križ pri Litiji, kjer ga bomo 20. t. m. položili k večnemu počitku.

Sv. Križ pri Litiji, Ljubljana, 17. aprila 1947.

Žalujoča mati in sestre

+

Končala je zemeljsko pot in odšla k svojemu Stvarniku najina mama

Marjeta Hauptman roj. Perko

vdova po železničarju in posestnica

K večnemu počitku jo spremimo v soboto, dne 19. t. m. ob pol 4. uri popoldne z žal. kapele sv. Andreja na pokopališče k Sv. Križu.

Maša zadušnica se bo brala v ponedeljek, dne 21. t. m. ob pol 7. uri zjutraj v cerkvi Sv. Družine v Mostah.

Ljubljana, Kanada, dne 18. aprila 1947.

Žalujoči: hčerki Malči por. Pirc, sr. Marjette de Sion, misijonarka, in ostalo sorodstvo.

+

Po težki bolezni nas je za vedno zapustila naša zlata mama

ANGELA ZUPANČIČ

vdova uradnika drž. žel v pok.

Na njeni zadnji poti jo spremimo v petek, 18. t. m. iz kapelice sv. Krištofa, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 17. aprila 1947.

Žalujoči otroci: Darinka, Jožica, Ignacij in ostalo sorodstvo

Cankarjeva založba sporoča, da je izšla knjiga

Lenin: NOVA EKONOMSKA POLITIKA IN SOCIALISTIČNA GRADITEV

245 strani. Cena: broš. 32 din, vez. 45 din

KUPIM

OTROŠKE VOZIČKE, šivalne stroje, harmonike itd. najhitreje vnovčite pri »Prometu«, nasproti križanske cerkve. 8365-6

BELO SVILO 3—4 m, kupi ali da protivrednost Artač Ivanka, Notranje gorice št. 93. 8369-6

DELOVNO OBLEKO (bajaca), močno, novo, kupim. Ponudbe vratarju litografije v Igriški ulici 7. 8371-6

JELENOVO ALI GAMSOVO STROJENO KOŽO za irhaste hlače, kupim. — Ponudbe na naslov: Manfreda Ivan, Slov. Javornik, Stalingrajska 23. 8302-6

DVA PLETENA FOTELJA in pleteno mizico, kupi Jugovič, Costova 5. 8383-6

DALJNOGLED, gledališki, kupi Maške, Bernekerjeva 21. 8375-6

ŽENSKO KOLO, znamke »Bianchi« kupim. Naslov v oglas. oddelku. 8268-6

KUPIMO: 10 kg firneža, 4 kg terpentina, 2 kg emaillaka in 2 kg kopalaka ali damo v zameno električni števec 3 krat 380/220 VOLT, 3×5 AMPER. Ponudbe ogl. odd. pod »Možna zamenjava« 8332-6

BLAGO ZA MOŠKO IN ŽENSKO PORočno OBLEKO, po možnosti predvojno, volneno, bolj temno, kupim. — Ponudbe s ceno oglas. oddelku pod »Volneno«. 8333-6

BLAGO za 2 letni obleki, kupim. Naslov pri podružnici SP v Hrastniku. 8426-6

NUJNO POTREBUJEM ELEKTR. ŠTEDILNIK in frigidaire do 120 l, prodam pa enega 200 l. Naslov pove oglasni oddelek. 8406-6

ŽENSKI PLAŠČ, nov ali dobro chranjen, iz balonske svile, kupim takoj. Naslov v oglas. oddelku. 8433-6

AVTOMOBILSKE GUME, 700×18 do 900×18, dobro ohranjene, kupi Franc Bertoncelj, mlin, Domžale. 8453-6

ZAMENJAM

PLINSKI REŠO, tri ognjišča, zamenjam za enak električni kuhalnik. Naslov v oglas. oddelku. 8382-7

RADIJSKI APARAT »AEG« zamenjam za šivalni stroj. Naslov v oglasnem oddelku. 8378-7

NEPREMIČNINE

HIŠO S SADNIM VRTOM, njivo in gospodarskim poslopjem, 1/4 ure od postaje Trebnje, proda Povhe Franc, Straža. 8297-3

KMEČKO POSESTVO na rodovitnem kraju v bližini ceste, ki se redi od 5—6 glav živine in dveh konjev, kupim. — Ponudbe podružnici SP v Zagorju ob Savi. 8410-8

V NAJEM

PARCELO V MOSTAH, blizu gostilne pri »Sedmici«, v izmeri 1600 m², odda v najem Hočevar, Aleševčeva 37. 8376-9

SOBE — STANOVANJA

KRASNO SONČNO PRAZNO SOBO v vili, center, lahko z uporabo kuhinje, zamenjam za stanovanje s kuhinjo. — Ponudbe oglas. oddelku pod značko »Krasno - center«. 8373-10

OPREMLJENO SOBO v bližini centra, iščem nujno. Sem ves dan odsoten. — Ponudbe na oglas. oddelek pod značko »AG«. 8443-10

GARSONIERO išče samostojna, zelo čista in resna tovarišica. Naslov v oglasnem oddelku. 8401-10

SONČNO SOBO, zelo lepo, v strogem centru, zamenjam za garsonjero. Naslov v oglas. oddelku. 8384-10

PRAZNO SOBO, večjo, iščem za maj. — Ponudbe oglas. oddelku pod značko »Upokojena učiteljica«. 8386-10

INŽENIR, večkroma na potu, išče sobo. Prijave: Cankarjeva cesta štev. 16/III., desno. 8388-10

ODDAM STANOVANJE, s 1. majem 1947 prosto, proti oddelavi zemlje, hmelja oziroma po dogovoru. Predstaviti se je osebno Engelbertu Vizjaku, Vrbje 24, pošta Žalec pri Celju. 8187-10

LEPO PRAZNO SOBO s posebnim vhodom išče samostojna, ves dan odsotna ter zelo čista tovarišica. Naslov v ogl. oddelku. 8418-10

STAR FANT išče čedno, opremljeno sobico, najraje v trnovski fari. Nujne ponudbe pod »Delczitranec« na oglasni oddelek. 8454-10

RAZNO

IZGUBILA SEM zeleno usnjeno rokavico na poti Cankarjeva, razstava Narodni dom, Bleiweisova, Tyrševa, Bežigrad. — Najditelj naj jo odda pri radiju Ljubljana. 8367-14

AVTOMOBILSKO ZRAČNICO sem našel. Dobi se v Vajeniškem domu, Kersnikova ul. 4. 8379-14

KDOR JE V SOBOTO POBRAL ob Vodovodni cesti pri hiši rjav deški suknjič, naj ga proti nagradi vrne: Ivan Tratnik, Strojeva 1. 8395-14

IZGUBILA SEM 3 ključe na obročku in par ženskih, usnjenih, črnih, dolgih rokavic po Dunajski in Resljevi cesti. Oddati je proti nagradi na naslov: Fani Švajger, Tyrševa cesta 37/I. 8399-14

POUK ZA NEŠIVILJE: Kuclar Lina, modni salon, Knafljeva 4. 8133-14

VAŽNO! V sredo 14. t. m. je bila odnešena morda po pomoti aktovka iz vlaka, ki pelje iz Ljubljane ob 7.10, od postaje Žabnica do Kranja. Dobro znana oseba naj jo zaradi posledic vrne N. M., Kranj, Franc Šlibar. 8424-14

*

PROSIMO, DA DVIGNETE SLEDEČE PONUDBE: Arhitektonsko popolno, AB, Brezhiben 42, Boks, Bežigrad, čisto stanovanje, Cankar, Cankar v usnju, C. č., Dobro blago, Dežela, Dežni plašč, Dira, Dobra optika, Dober posnemalnik, Dobro ohranjen, Državna nameščenka, Elektromotor, Električni pogon, Frak, Gramofon in plošče, GZ, Globok in športni, Gorenjska, Generalno obnovljen, Hiša, Inženir, Inštruktor za matematiko, Doplačilo, Jesenice, KA, Kopalna peč, Kolarstvo, Krasno stanovanje, Letno, Litija, L. S., Lepa lega, Ljubljana—Kamnik, Lovski, Menjam, Matematika, Mali aparat, Manjša ženska, Malo rabljena v Ljubljani, Nujna gotovina, Nagrobnik, Nestle, Obhajilna, Odsoten, Poceni prodam, Pri Ptuju, Poceni prodam, Prijetna sostanovalka, Precizna, Potrebujem denar, Poceni vas obiščem, Plačam dobro, Prijetna, Primerno za delavca ali malega kmeta, Reprezentativna, Rabim večje, Stružnica, Skromen, Sirota, Solidna 10, Sladoled, Selitev v 1947, Strogi center, Sončno 100, Popravim sam, Šivalni stroj, Trodelna, Točen, Takojšnje plačilo, Videm, Vozovi, Vila z vrtom, Znatno znižana cena, Z navedbo cene, Zdrava, Zdravnik, Žaga venecijanka, Do 300, 000, 12 dni, 12.

+

Vsem sorodnikom in znancem sporočam žalostno vest, da me je po težki bolezni zapustil moj ljubljeni mož in očka

Juljuz Podhraški

Pogreb bo v soboto 19. aprila ob 15. na viško pokopališče.

Ljubljana, 17. aprila 1947.

Žalujoča žena MARIJA in hčerki LJUDMILA in ELICA, bratje in sestre ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem, ki so položili cvetje za slovo in zadnji pozdrav našemu ljubemu

Janku Vakslju

višjemu sod. oficialu v pok.,

ga tolažili težko bolnega in ga spremili na njegovi zadnji poti v tako častnem številu, za vse izraze sočutja, duhovščini za tolažbo in spremstvo izrekamo iskreno, prisrčno zahvalo!

Ljubljana, Leskovec, Krško.

ŽALUJOČI OSTALI

+

Za vedno nas je zapustil naš ljubljeni oče, stari oče, brat, stric in tast

Franc Strumelj

železničar v pokoju

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto 19. aprila 1947, ob 16. uri z žal. kapele sv. Marije na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 17. aprila 1947.

Žalujoči otroci in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem, ki ste nam stali ob strani ob smrti naše

Zalokarjeve mame

in ste jo v tako lepem številu pospremili k zadnjemu počitku, se iskreno zahvaljujemo!

Posebna hvala tov. dr. Slivniku za vso skrb, g. župniku za tolažbo, pevcem najlepša hvala za pretresljive žalostinke, sosedu za vse usluge in prekrasen venec, učenkam drž. kmet. gosp. šole za venec in udeležbo pri pogrebu.

Radovljica, Poljče, Vrhnika, Ljubljana.

Družine: ZALOKAR, VAGNER, ZUPAN

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše zlate mame

Nežke Sever

se najprisrčneje zahvaljujem vsem, ki so na kakršen koli način počastili njen spomin. Posebno zahvalo smo dolžni čč. duhovščini, zdravniku drju Edu Jemcu za požrtvovalno skrb in trud, zdravnikom interne klinike med boleznijo, darovalcem krasnega cvetja in končno vsem, ki so našo nepozabno mamo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Maša zadušnica bo darovana v soboto, 19. t. m. ob 6. uri zjutraj v cerkvi sv. Antona na Viču.

Ljubljana, 17. aprila 1947.

ŽALUJOČI OSTALI

ZAHVALA

Ob prenosu posmrtnih ostankov mojega dragega nečaka

Marij-a Vovka

cand. ing. fcr.

in borca Varejevega bataljona

čutim dolžnost, da se zahvalim vsem, ki so mi stali ob strani in mi nudili vsakršno pomoč, zlasti tovarišu Sitarju Francu; tov. Novaku Antonu OLO, Kočevje, predsedniku v Koprivniku in tov. Šuštarju Stanku, ki je posebno požrtvovalno vodil izkop in pomagal pri prenosu krste iz Roga v Ljubljano.

Prav tako velja moja zahvala vsem darovalcem vencev in cvetja in vsem, ki so z osebno navzočnostjo počastili njegov spomin na pokopališču pri Sv. Križu.

Ljubljana, 16. aprila 1947.

Teta BURJA ROZA

Rokopise sprejema uredništvo »Slovenskega poročevalca«, Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5/II. Telefon uredništva in uprave št. 55-22 do 55-26. ★ Tiskarna »Slovenskega poročevalca«. ★ Glavni urednik Lev Modic.